

Turistički resursi i turistička ponuda i potražnja otoka Pašmana i otoka Ugljana

Cerković, Snežana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:095812>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-02**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository - Polytechnic of Međimurje Undergraduate and Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

SNEŽANA CERKOVIĆ

**TURISTIČKI RESURSI I TURISTIČKA PONUDA I
POTRAŽNJA OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA**

ZAVRŠNI RAD

Čakovec, rujan 2022.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

SNEŽANA CERKOVIĆ

**TURISTIČKI RESURSI I TURISTIČKA PONUDA I
POTRAŽNJA OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA**

**TOURIST RESOURCES AND TOURIST SUPPLY AND
DEMAND OF THE ISLAND OF PAŠMAN AND
UGLJAN**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

mr. sc. Ivan Hegeduš. v. pred.

Čakovec, rujan 2022.

Čakovec, 25. veljače 2022.

Grana: **5.01.06 opća ekonomija**

ZAVRŠNI ZADATAK br. 2021-MTS-I-100

Pristupnik: **Snežana Cerković (0313024245)**
Studij: izvanredni preddiplomski stručni studij Menadžment turizma i sporta
Smjer: Menadžment turizma

Zadatak: **Turistički resursi i turistička ponuda i potražnja otoka Pašmana i otoka Ugljana**

Opis zadatka:

Otoci Pašman i Ugljan obiluju turističkim resursima i turističkim atrakcijama. Oba otoka povezana su mostom i svaki od navedenih otoka je specifičan na svoj način. Otok Ugljan promovira se kao zeleni otok dok se otok Pašman promovira kao otok maslina. Koji od navedenih otoka ima polju turističku ponudu i potražnju jesu li navedenih otoci jedan drugome konkurencija? Koji otok ima više turista i zašto? Surađuju li navedeni otoci međusobno i postoje li neki segmenti u turističkoj ponudi gdje moraju surađivati? Koja mjesta na navedenim otocima imaju najbolju turističku ponudu i najviše turista? Kako i na koji način funkcionira robinzonski turizam i promovira li se on dovoljno? Ima li na području navedenih otoka puno građevinskih objekata koji se bave robinzonskim turizmom a da nemaju adekvatnu građevinsku dozvolu? Prednjači li na otočju robinzonski turizam ili masovni turizam?

Zadatak uručen pristupniku: 25. veljače 2022.
Rok za predaju rada: 20. rujna 2022.

Mentor:

Predsjednik povjerenstva za
završni ispit:

mr. sc. Ivan Hegeduš, v. pred.

ZAHAVALA

Veliko hvala mentoru, mr.sc. Ivanu Hegedušu na pruženom znanju, brojnim savjetima pri izradi završnog rada i strpljenju za moja pitanja.

Također hvala predavačima i svim djelatnicima MEV-a koji su profesionalnim predavanjima i ljubaznom komunikacijom doprinjeli mojem studiranju.

Moje životno iskustvo nakon studiranja uvećano je za još jednu stepenicu više, bogatije znanjem i novim poznanstvima.

Posebno veliko hvala mojoj obitelji, ovaj rad posvećujem njima.

Veliko HVALA svima!

Snežana Cerković

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD.....	10
2. PROSTORNE ZNAČAJKE I SPECIFIČNOSTI OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA	12
2.1. Prostorne karakteristike i prepoznatljivost otoka Pašmana	12
2.2. Prostorne karakteristike i prepoznatljivost otoka Ugljana.....	12
3. TURISTIČKI RESURSI OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA	14
3.1. Turistički resursi otoka Pašmana	15
3.2. Turistički resursi otoka Ugljana.....	22
4. TURISTIČKA PONUDA OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA	31
4.1. Sportski turizam otoka Pašmana.....	31
4.2. Nautički turizam otoka Pašmana	33
4.3. Robinzonski turizam otoka Pašmana	34
4.4. Kamping turizam otoka Pašmana	35
4.5. Manifestacijski turizam otoka Pašmana	35
4.6. Sportski turizam otoka Ugljana	37
4.7. Nautički turizam otoka Ugljana.....	38
4.8. Kamping turizam otoka Ugljana.....	40
4.9. Robinzonski turizam otoka Ugljana	40
5. TURISTIČKA POTRAŽNJA OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA ZA 2019. , 2020. I 2021. GODINU	42
5.1. Turistička potražnja prema vrsti objekata za smještaj.....	42
5.2. Turistička potražnja izražena u broju dolazaka turista za 2019., 2020., 2021. god. na otoku Pašmanu i otoku Ugljanu.....	44
5.3. Turistička potražnja izražena u broju noćenja za 2019., 2020., 2021. god. na otoku Pašmanu i otoku Ugljanu.....	46

5.4. Grafički prikazana usporedba broja dolazaka i broja noćenja na otoku Pašmanu i otoku Ugljanu za 2019., 2020., 2021.godinu.....	48
6. MEĐUSOBNA I KOPNENA POVEZANOST OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA	50
6.1. Međusobna povezanost - most Ždrelac	50
6.2. Povezanost otoka Ugljana s kopnom	50
6.3. Povezanost otoka Pašmana s kopnom	51
6.4. Međusobna i kopnena povezanost otoka Pašmana i otoka Ugljana	51
7. ISTRAŽIVANJE TURISTIČKIH RESURSA, TURISTIČKE PONUDE I POTRAŽNJE OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA – PRIMARNI PODACI	53
7.1. Karakteristike rada.....	53
7.2. Rezultati istraživanja.....	53
8. ZAKLJUČAK	61
9. IZVOR LITERATURE.....	63
10. PRILOZI.....	66
Popis grafova	66
Popis slika.....	66
Popis tablica.....	68

SAŽETAK

Turističke destinacije otoci Pašman i Ugljan nalaze se u Sjevernoj Dalmaciji. Otoci imaju svoje komparativne vrijednosti, kao što su ponude smještajnih kapaciteta, restorana, konoba, pizzeria i drugih ugostiteljskih objekata. Bogatstvo specifičnih oblika turizma, turističke manifestacije i drugi turistički resursi koji su komplementirani u otočku ponudu, također su dio ponude. Jedna od velike prednosti otoka je blizina kopnu i činjenica da nisu izolirani od civilizacije, a još uvijek se mogu uvrstiti u mirno okruženje bez prometne gužve. Ključni faktori turističkog razvoja svake turističke destinacije su turisti i destinacija, međutim kako bi se ta dva čimbenika spojila, od izuzetne važnosti je protok informacija koje su turistima suport u izboru destinacije. Jadran je bogat turističkom ponudom, prirodnim i društvenim resursima, stoga su otoci istaknuti kao destinacija koja prati suvremene turističke trendove.

U ovom radu će se pojasniti turistički resursi na otocima, podjela turističkih resursa, turistička ponuda i njezine karakteristike, faktori turističke potražnje i ponašanje pojedinca u turističkoj potražnji. Isto tako pojasniti će se povezanost otoka s kopnom, kao i međusobna povezanost otoka, specifični oblici turizma koje nude otoci i na što je najviše bazirana turistička potražnja na otocima Ugljanu i Pašmanu. Kada se govori o otocima segment koji ih karakterizira je smanjeni promet.

Na temelju prikupljenih podataka putem anketnog upitnika pojasniti će se koje smještajne objekte na otocima turisti najviše koriste, na koji način su informirani o otocima i njihovo zadovoljstvo uslugama na otocima. Utvrditi će se koriste li turisti specifične oblike turizma koje nude otoci, jesu li boravkom na otocima zadovoljena njihova očekivanja i postoje li želje za ponovni dolazaka na otoke.

Ključne riječi: turistički resursi, turistička ponuda i potražnja, otok, specifični oblici turizma, turističke manifestacije, sigurnost otoka

1. UVOD

Republika Hrvatska obiluje prirodnim blagodatima. Svake godine svojim ljepotama privlači velik broj turista, a najposjećenija je obala. Vlasnica je više od 1000 otoka, grebena i hridi u Jadranskom moru. Većina naseljenih otoka gubi mlade stanovnike zbog iseljavanja na kopno ili u druge države. Kako bi se to spriječilo i povećao natalitet, potrebno je raditi na razvoju društva i potaknuti mlade stanovnike da u što većem broju ostanu živjeti na otoku. Stoga im je potrebno omogućiti zaposlenje, pružiti im priliku za ekonomski napredak i podržati ih u osmišljavanju projekata za dobrobit samog mjesta. Ovaj završni rad odnosit će se na otoke Pašman i Ugljan koji svake godine napreduju u svom razvoju i promociji. Otoci Pašman i Ugljan prema Zakonu o otocima čl. 9. prema udaljenosti od kopna smatraju se priobalnim otocima (Zakon o otocima, NN 116/2018).

Prednost otoka Pašmana i otoka Ugljana je blizina obale i bogatstvo prirodnim resursima kojima otoci obiluju. Međutim, za sam razvoj nisu dovoljni samo geografski položaj i prirodni resursi već i ljudski faktori kao što su obrazovanje, volja i želja za promjenom.

(Bartoluci, M. i Čavlek, N., 1998) smatraju da je turizam radno intenzivna djelatnost. Razlog polazi od pretpostavke da u mnogobrojnim djelatnostima tehničke inovacije bitno utječu na smanjenje potrebe za radnom snagom, dok u turizmu tehnika ipak ima ograničeno djelovanje. Čovjek će još dugo biti glavni „proizvođač“ usluga, toplu riječ i osmijeh ljubazne osobe u turizmu tehnika ne može zamijeniti.

Turizam je grana uz koju otoci Pašman i Ugljan mogu itekako poboljšati svoj standard, omogućiti lokalnom stanovništvu bolji život, a turistima pružiti proaktivan doživljaj tijekom njihovog putovanja. No kako bi otoci kao destinacija u tome uspjeli, vrlo je važno pratiti moderne trendove u turizmu. U skladu sa svojim mogućnostima, odnosno uskraćenim resursima koje nude veća administrativna mjesta, otok Pašman i otok Ugljan su svake godine sve uspješniji u napredovanju. Kada se govori o razvoju otoka, najvažnije je imati ciljni balans. Da bi ciljevi otoka Pašmana i Ugljana bili uspješni, moraju se tretirati ravnopravno s ekonomskog, sociokulturnog i ekološkog aspekta. Ekonomski ciljevi u kojima otoci Pašman i Ugljan mogu uspijeti sa postojećim resursima su razvoj turističkih proizvoda, proizvodnja i prodaja autohtonih proizvoda, razvoj poduzetništva, produljenje sezone, smanjenje nezaposlenosti i najvažnije, valorizacija gospodarstva. Kada se spoje sva tri važna aspekta cilja, tek tada se može razmatrati kvaliteta života stanovništva, očuvanje kulturno-povijesne baštine, povećanje broja ljudi, sigurnost za lokalno stanovništvo i za turiste. Najosnovnije i najvažnije za otočku destinaciju je očuvati lokalni identitet. Zaštita okoliša i ekološko odgovorno ponašanje danas su sve češća pitanja čovječanstva izuzetno bitna u grani turizma. Da bi destinacija ispunila svoje dugoročne ciljeve u razvoju prvenstveno se moraju zaštititi prirodni resursi, unaprijediti infrastruktura, spriječiti vizualno zagađenje, zagađenje zraka i urediti prostorno planiranje. Legalna izgradnja smještajnih kapaciteta na otoku jedan je od ključnih faktora prema boljem turizmu. Iako na otocima nema hotela izgrađeni su kompleksi luksuznih kuća s bazenima za turiste veće platežne moći kako bi se i ta vrsta turista privukla na otoke. Sve više plaža je uređeno sa prilagođenima prilazištima u more, montažni ugostiteljski objekti u neposrednoj su blizini plaža, pametne klupice sa električnom energijom dobivene putem solarnih panela, osigurana su velika parkirališta, modernizirane su tržnice svježim voćem i povrćem i sva druga infrastruktura realizirana je putem raznih projekata. Sva financijska sredstva uložena u projekte dobivena su iz europskih fondova.

2. PROSTORNE ZNAČAJKE I SPECIFIČNOSTI OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA

Nasuprot gradu Zadru i Biogradu na Moru smjestila su se dva predivna otoka spojena mostom. Kao zajedničke značajke otoka mogu se istaknuti naseljene istočne strane otoka koje gledaju prema obali, dok su zapadne i južne strane otoka nenaseljene. Na zapadnoj i južnoj strani otoka nalaze se robinzonske kućice koje svojim gostima pružaju potpuni mir i osamu.

2.1. Prostorne karakteristike i prepoznatljivost otoka Pašmana

Otok Pašman prostire se na površini od 60 km² i 70 km duge razvedene obale. Svojom veličinom ubraja se među veće hrvatske otoke. Točnije, po svojoj veličini treći je otok u zadarskom arhipelagu. Kopnom ga dijeli Pašmanski kanal, koji je na pojedinim mjestima širok svega 2 km. Zbog širine kanala Pašman se smatra najbližim otokom obali u hrvatskom Jadranu. Otok Pašman podijeljen je između dvije općine. Općina Tkon s mjestom Ugrinić i općina Pašman s mjestima Mrljane, Ždrelac, Banj, Dobropoljana, Barotul, Neviđane i Kraj. (<http://opcinapasman.hr/wp-content/uploads/2014/12/PPUO-Pasman-tekst.pdf>)

Otok Pašman bogat je maslinicima koji imaju veliki značaj za lokalno stanovništvo. Stariji stanovnici otoka Pašmana sve više svoje maslinike prepuštaju djeci, potiču mlade da se bave maslinarstvom kako bi se tradicija maslinarstva nastavila. Time mladi ljudi koji žele ostati živjeti na otoku dobivaju vlastiti posao. Stara otočna izreka kojom se vode mnogi stanovnici otoka “Komu je ulja u kamenici tomu je zlata u škrinjici“ govori o plodnoj zemlji koju im je priroda podarila i o teškom radu da bi se ubralo što više maslina i proizvelo što više ulja. Maslinici su ujedno i primarni izvor financijskih sredstava otočana. Osim maslinarstva, otočna grana koja je razvijena je ribarstvo. Ribari u ranim jutarnjim satima odlaze u ribolov i vraćaju se u kasnim popodnevnim s mrežama punim ribe. RIBE prodaju ispred trgovina zbog velike koncentracije ljudi. Dok ribari koji odlaze u more u večernjim satima i vraćaju se u rano jutarnjim satima ribu najčešće prodaju u ribarnice.

2.2. Prostorne karakteristike i prepoznatljivost otoka Ugljana

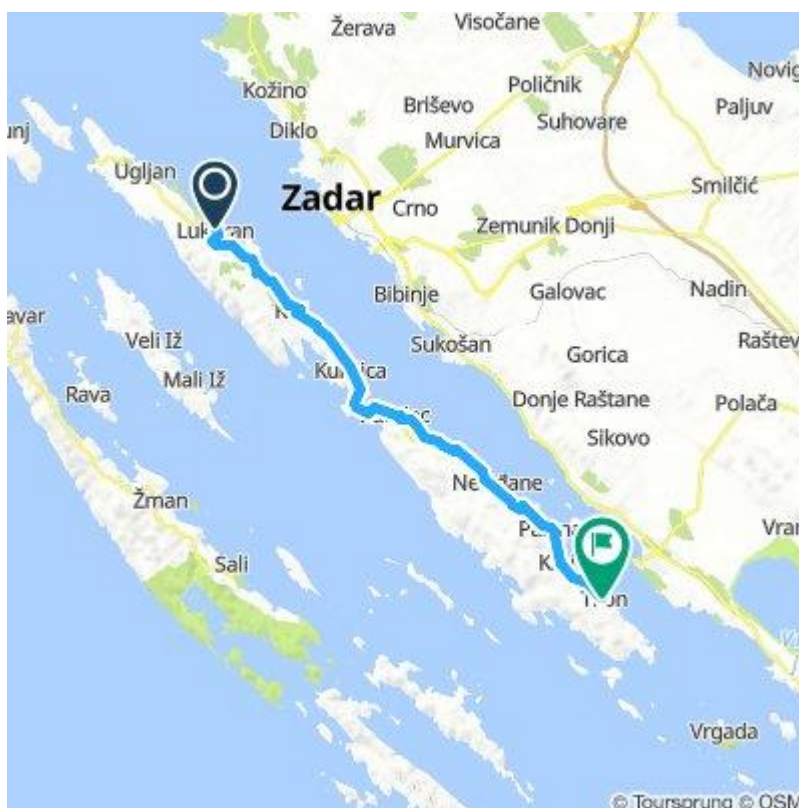
Otok Ugljan smatra se jednim od naj slikovitijih otoka Jadrana u zadarskom arhipelagu i najnaseljenijim otokom u Hrvatskoj. Smjestio se nasuprot gradu Zadru od kojeg ga dijeli nekoliko nautičkih milja širok Zadarski kanal. Duž istočne strane otoka u prirodnim uvalama nalaze se ribarska i turistička mjesta. Najpoznatija mjesta otoka Ugljana su Preko, Ugljan, Kukljica i Kali. Druga strana otoka uglavnom je strma i nenastanjena što joj ne umanjuje vrijednost u turističkom smislu. Zbog pripadajućih uvala, bogatog podmorja izuzetno je poznata

roniocima i sportskim ribolovcima. Otok se proteže u smjeru sjeverozapad-jugoistok dužinom od 24 km i širinom od 3 - 4 km. Površina otoka iznosi 52 km² (Magaš, Faričić, 2000).

Otok Ugljan obiluje očuvanom netaknutom prirodom, prirodnim uvalama i mediteranskim pejzažom. Nadimak zeleni otok opravdava mu prekrivenost gustom makijom, borovima, smokvama, vinovom lozom i maslinicima. Općina Kali je najpoznatije ribarsko mjesto hrvatskog Jadrana i najveće mjesto otoka Ugljana. Poznata stara jezgra Siget, odiše tradicijom u kojoj je velik broj starih kuća pretvoren u vrhunske apartmane. Iako je na otoku poznato da je turizam započeo upravo u mjestu Kali, danas je to mjesto dosta manje posjećeno u odnosu na druga mjesta otoka. Da je Kali najpoznatije ribarsko mjesto dokaz su ribarske mreže i nasukana sidra na obali koje podsjećaju na nekadašnje povratke s ribarenja.

(<https://punkufer.dnevnik.hr/clanak/ugljan-zeleni-otok-za-potpuni-mir-i-aktivni-odmor---562936.html>)

Slika 1. Geografski smještaj otoka Pašmana i otoka Ugljana

Izvor: https://media.bikemap.net/routes/4739378/staticmaps/121146a9-3989-48c5-a118-97262730eedb_400x400.jpg

3. TURISTIČKI RESURSI OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA

Turistički resursi definiraju se kao prirodna i društvena dobra, koja se mogu gospodarski valorizirati. Dio su cjeline određenog geografskog područja. Atraktivniji i privlačniji resursi daju određenom području prednost kod gospodarskog razvoja. Prirodnim i društvenim resursima turisti zadovoljavaju svoje potrebe tijekom izleta i putovanja. Potrebe za osvježenjem, oporavkom i drugim vrednotama (Bilen, 2006).

Kako bi turistički resursi mogli pratiti trendove kojima se upotpunjuju očekivanja suvremenog turista, važna je komunikacija i međusobna suradnja gospodarskih, poljoprivrednih, industrijskih i drugih djelatnosti. Valorizacijom društvenih i prirodnih resursa postiže se turistička atrakcija i tada oni predstavljaju potencijal turističke atrakcije (Magaš i sur., 2018).

Ako su resursi raznovrsniji i bogatiji, veće su i mogućnosti da kvaliteta turističkog proizvoda i usluge bude raznovrsnija i bogatija. Turističke resurse u njihovoj klasifikaciji stručnjaci razvrstavaju, grupiraju pa čak i imenuju na različite načine. Ipak, prema genskom podrijetlu najčešće ih dijele u dvije grupe:

1. Prirodni resursi, u koje se ubrajaju klimatski, geomorfološki, hidrografski, biogeografski i pejzažni resursi. Oni u pravilu utječu na fiziološke funkcije čovjeka kao što je oporavak, osvježenje i odmor.

2. Društveni resursi, u koje se ubrajaju kulturno-povijesni, etnosocijalni, umjetnički, manifestacijski i ambijentalni resursi. Društveni resursi djeluju na psihičke funkcije čovjeka, rijetko samostalno djeluju na privlačenje turista tek ako imaju visok stupanj privlačnosti.

Kako bi se odredio stupanj privlačnosti i vrijednosti turističkih resursa nije dovoljno odrediti samo njihovo estetsko, kuriozitetno, rekreativno i znamenito svojstvo već ulogu kod ocjenjivanja imaju i sljedeći elementi: povoljnost geografskog položaja, udaljenost i prometna povezanost s turistički emitivnim tržištima, veličina izvora potražnje, položaj resursa u odnosu na glavne turističke tokove i položaj prema konkurentskim i komplementarnim turističkim prostorijama. To su elementi koji mogu povećati ili smanjiti atraktivnost i vrijednost turističkih resursa, pa samim time mogu utjecati na ekonomske i neekonomske učinke. Ukoliko određena destinacija ne posjeduje atraktivne i vrijedne prirodne i društvene resurse može ih nadomjestiti umjetno stvorenim objektima i sadržajima koji će privući veliki broj posjetioaca (Čavlek, N. i sur., 2011).

Resursi se također dijele na skupine za koje ne postoji mogućnost pa ni potreba za reguliranjem kao što su sunce, vjetar i oborine te skupinu ograničenih resursa u koje se svrstavaju fizički

resursi kao što su zemlja, voda i vegetacija, ljudski resursi, kapitalna turistička dobra kao rezultat tekućeg ljudskog rada i sociokulturni resursi (Geić,2011).

3.1. Turistički resursi otoka Pašmana

Otok Pašman bogat je prirodnim turističkim resursima koji stvaraju povoljan preduvjet za razvoj turizma i prepoznatljivost kako u našoj državi tako i u inozemnim državama. Za vrijeme odmora bilo da ga turist želi provesti aktivno ili pasivno, turistu je cilj provesti odmor u što kvalitetnijem okruženju. Prioritet mu je svjež zrak i doticaj s čistom prirodom. Prirodu čistom čini ugodna klima koja povoljno djeluje na biljni pokrov otoka i općenito na sam život otoka.

3.1.1. Veliki Bokolj

Veliki Bokolj najviši je vrh otoka Pašmana i svojom visinom od 274 metara predstavlja izuzetno turističku atrakciju. Početna točka uspona nalazi se u mjestu Dobropoljani. Do Velikog Bokolja vodi makadamski put duljine od 2.4 kilometara, a potrebno vrijeme uspinjanja je oko 40 minuta. Visina vrha pruža odličan pogled u svim smjerovima. Na vrhu Velikog Bokolja nalazi se kružni zidić koji posjetiocima lokaliteta služi za odmor nakon dužeg penjanja, a mnogima služi i kao oaza mira. (<https://planinarenje.hr/staze/pasman-dobropoljana-veliki-bokolj?odrediste=pasman-vrh-veliki-bokolj>)

3.1.2. Plaže i uvale otoka Pašmana

U svakom mjestu otoka nalaze se uređene i djelomično uređene plaže kako bi se kupaći osjećali ugodno, sigurno i upotpunili svoje slobodno vrijeme raznim animacijama. Plaže koje se nalaze blizu centra mjesta opremljene su pomoćnim pomagalicama kao što su stepenice koje omogućavaju starijim osobama i djeci ulazak u more. Ulazak u more za osobe s invaliditetom omogućen je uz pomoć rukohvata i betoniranim prilazima za kolica. Plaže koje su udaljene i povučene u uvale nisu opremljene u toj mjeri, međutim svakako imaju svoje kupaće. Neke uvale otoka Pašmana su: uvala Landin koja nudi mnoštvo mogućnosti ljubiteljima sportova na vodi, uvala Zaklopica, predivna pješčana uvala posebno pogodna za jedriličare zbog svoje dubine. Treća uvala kao primjer je Lučina, predivna pješčana uvala s betonskom plažom i prirodnim hladom koji stvaraju obližnja drveća.

Tablica 1. Plaže otoka Pašmana

Naziv mjesta	Opis plaže	Naziv plaže
Banj	Uređena pješčana plaža	Banj
Dobropoljana	Uređena pješčana plaža	Dobropoljana
Kraj	Tri uređene pješčane plaže	Tratica, Sveti Duje, Dužica
Mrljane	Djelomično i uređena pješčana plaža	Taline, Sita
Nevidane	Uređena pješčana plaže	Lokva
Pašman	Dvije uređene pješčane/betonske plaže	Jasenice, Lučina
Tkon	Pet pješčanih plaza + naturistička plaža	Vruljice, Južnja, Studenac, Poljane, Bartovica, Sovinje
Ugrinić	Pješčana plaža	Kusia
Ždrelac	Uređena pješčana plaža	Matlovac

Izvor: Strategija razvoja turizma općine Pašman.

<http://opcinaspasman.hr/dokument/strategija-razvoja-opcine-pasman-2015-2020>

Slika 2. Plaža Jasenice

Izvor: vlastiti album autora rada

3.1.3. Klima

Klima je jedan od najvažnijih faktora turističke privlačnosti određene destinacije. Smatra se komplementarnim turističkim resursom, međutim može i samostalno djelovati na privlačenje turista. Klimatske prilike nekog turističkog odredišta moraju odgovarati korisnicima tog prostora jer određene klime djeluju pozitivno na raspoloženje čovjeka i njegove funkcije dok neke djeluju posve suprotno. Turisti odabiru destinacije u kojima se osjećaju ugodno, zato je moguće ukoliko dođe do promjene klime nekog područja, da turisti promijene smjer kretanja (Bilen, M. 2011:164).

Otokom Pašmanom odlikuje mediteranska klima koju obilježavaju suha i vruća ljeta, a zime blage i vlažne. Temperature naglašavaju ugodnost mediteranskog podneblja. Najhladniji mjeseci su siječanj i veljača u kojima se temperature u prosjeku kreću između 6.5 i 7 °C. U najtoplijim mjesecima, srpnju i kolovozu temperature u prosjeku dosežu stupanj između 24 i 24.5 C. Ekstremno rijetke vrijednosti spuštaju se u zimi do -8 °C a u ljeti se penju i do 35 °C. Insolacija iznosi oko 2500 sati godišnje, a u srpnju sunce sija 10-12 sati dnevno. Otok Pašman nije podložan jakim vjetrovima. Bura najčešće puše zimi dok jugo prevladava u proljeće i jesen, a u srpnju sa zapada puše ugodan maestral. Vjetar maestral je vrlo povoljan za jedrenja i surfanje. (<http://opcinapasman.hr/otok-pasman/polozaj-i-klima/>)

Društveni resursi obogaćuju ponudu otoka Pašmana. Bogate kulturne građevine iz 14.stoljeća kao što su samostani, crkve i ostali kulturni lokaliteti otoka. Najviše su posjećeni u ljetnim danima kada je na otoku i najviše turista. Najistaknutijim kulturnim lokalitetom može se izdvojiti benediktinski samostan koji je i jedini aktivni samostan u Hrvatskoj, a njegov položaj iznad Tkonu daje mu zadatak da odozgo čuva svoje otočane.

3.1.4. Benediktinski samostan Svetog Kuzme i Damjana

Samostan Sv. Kuzme i Damjana izgrađen je 1059.godine prema postojećim temeljima bizantske utvrde i starokršćanske crkve. Izgradio ga je biogradski biskup Teodorik u Tkonu, dva kilometara prema sjeverozapadu na brdu Čokovcu visokom 95 metara. U 14. stoljeću samostan je srušen do temelja međutim benediktinci su ga ponovno izgradili i pregradili u crkvu venecijskog gotičkog stila. Unutrašnjost crkve podijeljena je u dva dijela. Prvi dio namijenjen je vjernicima, opremljen bočno postavljenim klupama i slikom titularnih svetaca. U povišenom začelnom dijelu svetišta križnoga stropa jednostavni je oltar i ambon. U crkvi i samostanu svečano se proslavlja Uskrsni ponedjeljak s koludrima samostana i pridošlim hodočasnicima. Samostan je otvoreni radnim danom od 16-18 sati za posjetitelje. Nedjeljom se održava misa u

devet sati i trideset minuta. (<https://hkm.hr/vijesti/domovina/cokovac-jedini-aktivni-samostan-benediktinaca-u-hrvatskoj/>)

Slika 3. Benediktinski samostan sv. Kuzme i Damjana

Izvor: https://d35nxk5xx1d0px.cloudfront.net/repository/images/_variations/9/a/4/d/9a4dd319be70764268defff367762024_view_article_new.jpg?v=21

3.1.5. Župna crkva sv. Luke Evanđelista

Crkva sv. Luke nalazi se u Ždrelcu, prvi puta spominje se 1289. godine u ranokršćanskom razdoblju. Njezine zadnje preinake rađene su 1997. godine. Zadnjom preinakom crkva je dobila današnji pravokutni tlocrt i kvadratnu sakristiju iza svetišta. U crkvi se nalaze tri mramorna oltara. Na glavnome oltaru nalazi se pala posvećena Blaženoj Djevici Mariji, na desnom oltaru nalazi se kip sv. Luke koji drži Evanđelje pisano glagoljicom i na oltaru s lijeve strane nalazi se kip Gospe Lurdske. (<https://www.glas-koncila.hr/na-temeljima-crkve-iz-13-stoljeca-zupna-crkva-sv-luke-u-zdrelcu/>)

3.1.6. Franjevački samostan i crkva sv. Dujma

Na samoj obali u mjestu Kraju nalazi se Franjevački samostan. Sagradio ga je sv. Franjo prihvativši prijedlog benediktinaca, koji su pridonijeli izgradnji donirajući kapelu sv. Duje s kućom. Gradnja je započela 1394. godine, a u funkciji je od druge polovice 15. stoljeća. Danas je u samostanu izložba knjiga, rukopisa, umjetnina, crvenog posuđa i arheološkog relikata. Katoličkim organizacijama samostan omogućava prostor za odmor prilikom posjeta i proputovanja.

(https://www.glas-koncila.hr/wp-content/uploads/2018/07/00427477_w.jpg)

Slika 4. Samostan sv. Duje

Izvor: <https://www.pasman.hr/hr/pasman/kulturna-bastina>

3.1.7. Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije

Župna Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije nalazi se u mjestu Pašman. Prema legendi crkva današnje veličine postojala je i u 9. stoljeću kada ju je navodno posvetio zadarski biskup Donat III. U crkvi se nalazi pet oltara, a dno crkve krasi dvije oltarne pale koje jasno prikazuju apostolske prvake sv. Petra i sv. Pavla. Pokraj crkve nalazi se odijeljeni zvonik koji su izgradili majstori iz Tisna 1750. godine. Zvonik je imao dva vrijedna zvana salivena u Veneciji koje su uništili njemački vojnici. U crkvi se održava misno slavlje svake nedjelje u 11 sati. Crkva je okružena mjesnim grobljem.

(<https://www.glas-koncila.hr/crkva-male-gospe-u-pasamanu-slike-celestina-medovica/>)

Slika 5. Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije

Izvor: vlastiti album autora rada

3.1.8. Župna crkva sv. Tome

Crkva sv. Tome nalazi se u mjestu Dobropoljana. Izgrađena je 1404. godine prema naredbi oporuke zadarskog plemića Šimuna Kučila. Plemić je odredio da se na njegovom zemljištu sagradi crkva u čast sv. Tome. 1741. godine crkva je bila prvi puta obnovljena, a 1741. godine crkva je bila kompletno proširena. Mještani Dobropoljane 03. srpnja slave blagdan sv. Tome apostola, misnim slavljem i procesijom. U procesiji vjernici u rukama nose veliki kip apostola. (https://zupe.zadarskanadbiskupija.hr/?page_id=1988)

3.1.9. Crkva Antuna opata

U Tkonu, najstarijem središtu otoka Pašmana 1672. godine izgrađena je crkvica sv. Antuna opata, a njezina renovacija bila je 1859. godine. Crkva je izgrađena na poklonjenom zemljištu izvjesnog glagoljaša A. Palaškova. Mise se slave blagdanima sv. Antuna opata 17. Siječnja, sv. Antuna Padovanskog 13. lipnja, sv. Ćirila i Metoda 5. srpnja i drugi ponedjeljak nakon Svih Svetih.

(<https://www.tzo-tkon.hr/vodi%C4%8D/kulturne-znamenitosti/crkvica-sv-antuna-pustinjaka>)

3.1.10. Crkva Gospa od Sedam Žalosti

Crkva se nalazi u Tkonu na vrhu brda Kalvarije visokom 200 metara. Sagrađena je u 18. stoljeću a krasi je barokni mramorni oltar postavljen na začelnom zidu sa slikom Blažene Djevice Marije. Slika prikazuje probadanje srca Blažene Djevice Marije sa sedam mačeva i dva anđela koji je krune krunom.

(<https://www.tzo-tkon.hr/vodi%C4%8D/kulturne-znamenitosti/crkva-gospa-od-sedam-%C5%BEalosti>)

Slika 6. Crkva Gospa od Sedam Žalosti

Izvor: https://www.tzo-tkon.hr/images/gospa_od_sedam_zalosti/gospaod7zalosti2.jpg

Slika 7. Pogled s vrha brda Kalvarije

Izvor: <https://lh3.googleusercontent.com/p/AF1QipOjpdnv5xWkhq16YIquR-07Sxtkq9GGvbiKRp=s1600-w400>

3.2. Turistički resursi otoka Ugljana

Dužinom otoka Ugljana rasprostranjeni su mnogi prirodni turistički resursi koji itekako doprinose otoku Ugljanu u razvoju i prepoznatljivosti. Prirodni resursi su resursi koje čovjek ne može izgraditi materijalnim stvarima. Prirodne resurse stvara priroda, a zauzvrat želi čovjekovu umjerenost u njezinu uživanju i ekološku osviještenost.

3.2.1. Okoliš i klima otoka Ugljana

Prirodni izgled obale otoka zadnjih desetljeća narušava stihijska izgradnja vikendica. Obujmom divlje izgrađenosti gubi se estetika, funkcionalnost i najvažnije narušava se ljepota prirodnog pejzaža. Samo uređeni prostorni plan može zaštititi okoliš otoka da se i dalje poljima prostire zelena boja koja doprinosi gospodarstvu kroz poljoprivredu.

Otok Ugljan pripada tipu umjereno tople kišne klime, suhim ljetima koja se još naziva i sredozemna klima. Uz osnovne značajke klime značajan je i maritimni utjecaj Jadranskog mora, koji djeluje kao modifikator osnovnih klimatskih elemenata.

Geografski položaj, sekundarna cirkulacija zraka i dnevna cirkulacija zraka imaju utjecaj na klimu otoka. Srednja godišnja dužina insolacije je 2491 sati, a srednja količina globalne radijacije 340 cal/cm². Tijekom lipnja i srpnja količine globalne radijacije i insolacije su najveće a u studenome i prosincu su najmanje. Vjetrovi i njihovi utjecaji na razvoj otoka vrlo su kompleksni. Bura je izložena sjeveroistočna strana, a jugu jugozapadna strana otoka. Na sjeveroistočnoj strani bura uvjetuje hladnije vjetrovito vrijeme. Zašto je to tako može se objasniti na sljedeći način. Bura dijelom preskače Zadar penjući se uz uzvišenje Bilog briga pa se ponovno spušta sredinom Zadarskog kanala. Tako da, istodobno dok u Zadru ne puše vjetar ili puše neznatne jačine, ugljanska naselja su izložena snažnim povremenim udarima Bure. Takvim udarima bure dolazi do otkidanja površinske čestice mora i stvara se morska površina, a uz obalu posolica. Jugozapadne obale zaštićene su od bure radi reljefne zaklonjenosti što ih čini i mnogo toplijima. Obale zaštićene od bure najzanimljivije su nautičarima i ribarima. Iako vjetrovi manje snage kao što su maestral, tramontana, levant, bura i oštro za lokalno stanovništvo i turiste pojedinih područja mogu imati povoljne ekološke i zdravstvene efekte. Pročišćuju zrak, donose obilje kisika a ima i onih koji potiču sportske aktivnosti kao što su popularno jedrenje i surfanje na dasci (Bilen, M., 2011:91).

Topla ljeta s ublažavajućim utjecajem maestrala bitan su preduvjet za razvitak kupališnog i nautičkog turizma. Prosječna godišnja temperatura je 15 °C, prosječna temperatura najtoplijeg

mjeseca srpnja je 24 °C, a najhladnijeg 12 °C. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca siječnja nije ispod -3°C.

Otok Ugljan nema neprekidno visoke ili niske temperature kao što nema ni dugi period suše ni kiše (Magaš, Faričić, 2000).

3.2.2. Plaže otoka Ugljana

Bogatstvo plažama i uvalama otok Ugljan daje mogućnost svakom kupcau da odabire plažu ili uvalu koja njemu najviše odgovara. Na raspolaganju su plaže u osami koje kupcau pružaju mir, tišinu i privatnost. Plaže u centru mjesta biraju kupci koji žele u sklopu kupanja uživati i u drugim mogućnostima. Uređene plaže u blizini centra mjesta pružaju mnoštvo usluga, mogućnost iznajmljivanja ležaljki, ponude jednodnevnih izleta, izlet podmornicom, raznih restorana i kafića za okrijepu. Plaže su pretežito šljunčane, a pogodne su za neplivače i djecu zbog početnog plićaka. U tablici 2 prikazana su mjesta u kojima se nalaze plaže, vrsta plaža i njihova imena.

Tablica 2. Plaže otoka Ugljana

Mjesto	Naziv plaže	Vrsta plaže
Sutomišćica	Plaža Sveti Grgur Plaža Sutomišćica Plaža Gorica	Šljunčana plaža Šljunčana i betonirana plaža Šljunčana plaža
Kali	Kali – sjever, Zaotrić, Brgačelj, Mala Lamjana, Posejdon, Otrić sjever, Dundov, Otrić sredina, Riva, Otrić jug	Sređene šljunčane plaže
Poljana	Sveti Petar Plaža Punta Poljana jug	Šljunčana plaza Stjenovita plaža Šljunak, beton i kamene ploče

Kukljica	Zelena punta istok Zelena punta jug Riva zapad Riva istok Plaža Glavica Plaža Ždrelaščica Plaža Most Plaža Kostanj Plaža Jelenica Plaža Jelenica FKK	Sređena šljunčana plaza Sređena šljunčana plaza Šljunčana plaza s oblucima Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Stjenovita plaza Šljunčana plaza Djelomično sređena pješćana plaza Djelomično sređena šljunčana plaža
Preko	Plaža Kašun Plaža Jaz Plaža Magazin Plaža Mul Plaža Punta Plaža Bilišće Plaža sveti Ivan Plaža Jopan	Šljunčana plaza Pješćana plaza Šljunčana i betonirana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Pješćana plaza Šljunčana plaža
Lukoran	Plaža Lukoran	Sređena pješćana plaža
Ugljan	Plaža Skraća sjever Plaža Skraća jug Plaža Muline sjever Plaža Muline jug Plaža Sušica zapad Plaža Sušica sredina Plaža Sušica kamp Plaža Sušica istok Plaža Antika Plaža Zmorašnja luka Plaža Južna luka Plaža Sveti Jeronim sjever Plaža Sveti Jeronim jug Plaža Batalaža jug Plaža Batalaža sjever Plaža Batalaža istok Plaža Mostir Plaža Guduće Plaža Pavlešina Plaža Tratica Uvala Kujerovo	Pješćana plaža Šljunčana plaža Šljunčana plaza Šljunčana Plaža Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza Šljunčana plaza i piješćana plaza Pješćana plaža Šljunčana plaža Šljunčana plaža Šljunčana plaža Pješćana plaža Šljunčana plaža Šljunčana plaza Šljunčana plaza Stjenovito kamenje

Izvor:

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwi2gpfu5ND5AhV2i_0HHQLFBfcQFnoECAkQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.putovnica.net%2Fplaze&usg=AOvVawI-XVc-8hSKmzfWUAmjxltK

Društveni resursi otoka Ugljana ne zaostaju za prirodnim resursima. Dokazuju da je obrazovanje i kreativnost čovjeka izrazito važna da bi društveni resursi postali atraktivni i prepoznatljivi. Ukoliko je destinacija bogata društvenim resursima, a manjka ljudskog potencijala koji mogu kulturnu, sportsku i drugu građevinu valorizirati u turističku ponudu, resursi stoje neiskorišteni i propadaju. Postoje društveni resursi koji su turistima atraktivni i vrlo su posjećeni zbog svojeg specifičnog prostornog položaja. Tvrđava Sveti Mihovil je jedan takav turistički resurs.

3.2.3. Tvrđava Sveti Mihovil

Izgled tvrđave važan je čimbenik njene popularnosti. Grandiozna, impozantna građevina privuče više turista nego skromnije građevine bez obzira na njihovu kulturnu važnost. Sljedeći čimbenik važan za atraktivnost turističkog resursa je njegov položaj. Atrakcije u stambenim ili industrijskim zonama koja su u nepristupačnim područjima gdje nema turista i koje djeluju hladno te katkad opasno, manje su posjećena, a rizik obilaska smatra se većim od eventualne koristi (Valčić, M., 2018:142).

Mletačka tvrđava Sveti Mihovil nalazi se na istoimenom brdu Sveti Mihovil. Brdo Sveti Mihovil visoko je 265 metara, a nalazi se iznad mjesta Preka i Poljane. Tvrđavu su podigli Mlečani u 13.stoljeću kako bi kontrolirali Zadar, spriječili njegovu obnovu i zaštitili svoje trgovačke brodove. Danas je tvrđava jedna od najvećih otočnih atrakcija, a visina njezinog položaja služi kao vidikovac i posebno je mjesto za opuštanje. (<https://www.preko.hr/stranica/kulturne-znamenitosti/12>)

Slika 8. Tvrđava Svetog Mihovila

Izvor: <https://nightoffortresses.org/wp-content/uploads/2022/03/zadar-fortress-1024x576.jpg>

3.2.4. Stara i Nova Crkva Gospe od Ružarije

Stara crkva Gospe od Ružarije sagrađena je s grobljem 1765.godine, a 1773.godine dograđena. Svetište crkve krase mramorni barokni oltar. Kipovi Srca Isusova i Gospe od Zdravlja krase mramorni oltar sa svake strane. Danas se u crkvi povremeno održavaju mise i klanjanja u tjednu. Zbog prevelikog broja mještana i pretijesne stare crkve župljani su s dubrovačkim biskupom Josipom Marčelićem odlučili kupiti zemljište i započeti gradnju nove crkve. Pripreme za gradnju trajale su jako dugo, međutim 1965.godine crkva je bila sagrađena. Na oltaru Nove crkve Gospe od Ružarije nalazi se kip Gospe od Ružarije koji se posebno časti u procesiji i u crkvi na blagdan zaštitnice Preka. Blagdan zaštitnice Preka slavi se prve nedjelje u mjesecu listopadu. (<https://www.preko.hr/stranica/kulturne-znamenitosti/12>)

3.2.5. Samostan Svetog Jeronima

U centru Ugljana na pješčanoj plaži Mostir nalazi se predivan samostan, sagrađen 1430.godine s gotičkom crkvom svetog Jeronima. Samostan je posvećen 1447.godine. U samostanskom klausturu nalazi se uređena nadgrobna ploča glagoljske tiskare u Rijeci biskupa Šimuna Kožičića Benje.

Slika 9. Samostan Svetog Jeronima

Izvor:

https://d35nxk5xx1d0px.cloudfront.net/repository/images/_variations/0/f/b/7/0fb7a993d43f26f1597a437bca25015a_view_article.jpg?v=20

3.2.6. Priješke lavandijere

Priješke lavandijere ili preške pralje imale su značaj za 19. i početak 20.stoljeća. Priješke lavandijere bile su mještanke koje su pranjem odjeće za zadarsku gospodu zarađivale novac za svoju obitelj. Teškim životom lavandijera svjedoči i tragičan događaj 2.11.1891.godine kada je stradalo 16 pralja u prevrtaju broda, dok se prevozilo čisto rublje u Zadar. Najstarija pralja imala je 74 godine, a najmlađa 14. Među stradalim praljama bile su i dvije trudnice. Taj tragičan događaj uvelike je obilježio daljnju povijest Preka. U čast svim preškim ženama i lavandijerama preški kipar Anselmo Dorkin napravio je spomenik "Naša Mati" u Preku na mjestu gdje su lavandijere nekada ispirale rublje.

(<https://morski.hr/2021/09/12/detalj-otrgnut-zaboravu-sjecanje-na-prijeske-lavandijere/>)

Slika 10. Spomenik "Naša Mati"

Izvor: <http://www.preko.hr/attachments/preview/5e9dc0fc50fda/spomenik-lavandijere-1.jpg>

3.2.7. Crkva Gospe Snježne

Crkva Gospe Snježne smještena je u morskome tjesnacu Ždrelac između otoka Pašmana i otoka Ugljana. Blagdan Snježne Gospe slavi se 5. kolovoza od davne 1514.godine. Svojim stilskim odlikama crkva odaje barokni stil 17.stoljeća i predstavlja vrijedan spomenik kulture ovog područja. Odlukom komisije pri Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu 1982. godine stavljena pod zaštitu države. Smatra se zajedničkim svetištem otoka Pašmana (Župa sv. Luke iz Ždrelca) i otoka Ugljana (Župa Obraćanja sv.Pavla iz Kukljice).

(<https://www.glas-koncila.hr/svetiste-dvaju-otoka-koje-povezuje-glasovita-procesija-crkva-gospe-snjezne-kod-zdrelca/>)

Na blagdan Gospe svake godine organizirana je morska procesija s Gospinim kipom okićenim zavjetnim zlatom. Procesija se manifestira kao kulturni događaj koji svake godine posjećuje sve

više kršćana. Na dan svečanog slavlja prva misa počinje u ranim jutarnjim satima a nakon mise, iz mjesta Kukljice kreće se prema zavjetnoj crkvi.

Drugo misno slavlje slavi se ispred zavjetne crkve Snježne Gospe, nakon mise održava se tradicijska procesija s Gospinim kipom koji se nosi rukama od crkve Gospe Snježne do Kukljice. Nakon svih svetkovnih ceremonija slijedi slavlje. Istim datumom obilježava se i Dan pobjede, domovinska zahvalnost i Dan hrvatskih branitelja u državi Hrvatskoj. Mještani i turisti odaju počast i poštovanje svim braniteljima čiji su životi trajno utkani u samostalnu Hrvatsku.

(<https://www.057info.hr/vijesti/2022-08-04/tradicija-proslave-gospe-od-sniga-seze-u-1514-godinu>)

Slika 11. Crkve Gospe Snježne

Izvor: <https://www.zupa-marina.hr/gallery/crkva-gospe-od-sniga-drid/kolovoz-2007-074.jpg>

3.2.8. Mozaik klupe “Svako misto svoju klupu ima”

Projekt je zaživio 2014. godine na temelju kreativnosti gospođe Božice Kliman. Izgrađene su betonske klupice ostataka keramičkih pločica u mjestu Ugljan i njegovoj okolici. Izgradnja s ostacima ne može proći nezamijećeno, potiče kreativnost i pozitivan duh, a reciklažom otpadnih materijala podiže se ekološka svijest osoba koje sudjeluju u projektu. Glavna turistička atrakcija među posjetiocima su upravo klupice koje dijeljenjem fotografija putem društvenih mreža promoviraju otok Ugljan.

(<http://www.ugljan.org/novost/79/svako-misto-svoju-klupu-ima-www-ugljan-hr>)

Tablica 3. "Svako mjesto svoju klupu ima"

Mjesto	Naziv klupe	Godina izrade	Simbol
Ugljan (ispred TZ)	Prva klupa	2014.g.	Svetog Trojstva
Uvala Mostir	Klupa izlazećeg sunca	2015.g.	Uznesenja Blažene Djevice Marije
Muline	Klupa zalazećeg sunca	2016.g.	Masline i antičkog mlina
Sušica	Burna klupa	2017.g.	Ruže vjetrova
Gduć	Klupa s pogledom	2018.g.	Crkve sv. Kuzme i Damjana
Čeprljanda	Klupa povratka	2019.g.	"Sve san obaša, vode je najbolje"
Batalaža	Klupa na Batalaži	2019.g.	Lavanda, sidro i kolut za spašavanje
Varoša	Varoška klupa	2020.g.	Mediterranski svijet

Izvor:

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.ugljan.hr/hr/umjetnost-i-kultura/mozaik-klupe&ved=2ahUKEwjoheOz_-H5AhU-bsIHb0FDjkQFnoECB0QAQ&usg=AOvVaw1uk5l6MPLts-o8aH2fXFxS

Slika 12. Klupa izlazećeg sunca u uvali Mostir

Izvor: <https://www.ugljan.hr/storage//media/art-and-culture/mosaic-benches/mozaik-klupa-ugljan-mostir.jpg>

3.2.9. Dvorac Beršić (Krešimir Čosić)

Dvorac Beršić nalazi se u mjestu Ugljan, u zaseoku imenom Gornje Selo. U 17. stoljeću dvorac je dao sagraditi veleposjednik Califfi. Za vrijeme Drugom svjetskog rata bio je razoren, međutim 1996. godine je obnovljen i preimenovan u ime košarkaša Krešimira Čosića. (<https://www.ugljan.hr/hr/gornje-selo>)

Slika 13. Dvorac Beršić

Izvor: <https://i.ytimg.com/vi/lccg98BLufw/maxresdefault.jpg>

4. TURISTIČKA PONUDA OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA

Turistička ponuda je količina robe i usluga koje se nude turistima na turističkom tržištu u određeno vrijeme i po određenoj cijeni.

Elementi turističke ponude dijele se u tri skupine i to:

1. Atraktivni elementi turističke ponude koji su dostupni za razgledavanje, ne zahtijevaju povećani napor da se otkriju i da omogućuju uživanje u njima.

Podijela atraktivnih elemenata na dvije skupine:

- a) prirodni elementi - koje predstavljaju klima, reljef, flora, fauna i hidrografski elementi
- b) društveni elementi - koje predstavljaju kulturno-povijesni spomenici, kulturne ustanove, festivali, manifestacije i obrazovne institucije.

2. Komunikativni elementi ponude su prijevozna sredstva raznih vrsta koja služe za bolje povezivanje destinacije s potencijalnim tržištima. Upravo je komunikativni element ponude izuzetno bitan za stupanj atraktivnosti nekog područja.

3. Receptivni elementi turističke ponude su elementi u koje se ubrajaju objekti koji služe za prijam i prihvatanje gostiju. Za vrijeme boravljenja u objektima gostima se pružaju određeni rekreacijski sadržaji. Smatraju se mjerilom turističke razvijenosti mjesta, odnosno turističke destinacije. Receptivni elementi mogu se podijeliti prema užem i širem smislu receptivnim elementima. U užem smislu smatraju se ugostiteljski objekti za pružanje usluga smještaja, pružanje usluga prehrane i točenja pića dok se receptivnim elementima šireg smisla smatraju objekti i službe koje posredno služe turistima kao što su trgovine, radnje, parkovi i komunalna infrastruktura.

Turističku ponudu karakterizira dislociranost od potražnje, heterogenost, statičnost, neelastičnost te sezonski karakter ponude (Petrić, 2003).

Otoci Pašman i Ugljan bogati su specifičnim oblicima turizma. Razvijanje različitih oblika turizma je posljedica različitih potreba i motiva suvremenih turista koji putovanjem žele proširiti svoje horizonte (Čavlek, N. i sur., 2011).

4.1. Sportski turizam otoka Pašmana

U suvremenom turizmu sport je važan i dominantan dio sadržaja boravka, a često je upravo sport glavni motiv putovanja u određene turističke destinacije. Sportsku rekreaciju suvremeni urbani čovjek doživljava više od same potrebe te je ona postala načinom života. U turističkim uvjetima povećava se potražnja za sportskim i sportsko-rekreacijskim sadržajima na temelju kojih se razvija sportski turizam (Bartoluci, M. i Čavlek, N., 1998).

Sportski turizam spada u selektivne oblike turizma, a pojavljuje se kao zimski, ljetni, sportsko-rekreativni i natjecateljski sportski turizam (Baroluci i sur., 2007).

Vrste sportskog oblika turizma koji prevladavaju otokom su: plivanje, ronjenje, biciklizam, surfanje, jedrenje, trčanje, tenis i rekreativna šetnja.

4.1.1. Škraping - međunarodna utrka

Međunarodna utrka po oštrom otočkom kamenju ubraja se u ekstremne sportove. Na otoku Pašmanu u mjestu Tkon svake godine tijekom ožujka održava se sportska manifestacija koja okuplja natjecatelje iz cijele države pa i susjednih zemalja. Škraping povećava turističku potražnju otoka svojom posjećenošću. Podijeljena je u četiri kategorije od kojih je Ultra Marathon najdulja staza (45 km) za iskusne sportaše, Challenger staza (25 km) za rekreativce, Active đir (12 km) za sudionike željnog svježeg zraka, predivne prirode i veličanstvenog pogleda i Light, odnosno obiteljska staza od 6 km za one koji vole duže šetnje i dobra druženja. Cilj manifestacije je poticanje ljudi da se što više kreću fizički, druženje, stjecanje novih poznanstava, istaknuti natjecateljski duh sudionika utrke i promocija samog otoka. Dokaz o kvaliteti projekta je prestižna oznaka Škrapinga „Hrvatski otočni proizvod“.

(<https://www.tzo-tkon.hr/vodi%C4%8D/manifestacije/%C5%A1kraping>)

Slika 14. Start utrke Škraping u mjestu Tkon

Izvor: <https://ezadar.net.hr/sport/2644491/startao-12-skraping-tkon-otok-pasman-2017/>

4.1.2. Biciklizam

Otok Pašman bogat je biciklističkim stazama. Pozitivni učinci cikloturizma su štednja goriva, smanjena buka, a najbitniji učinak je zdrav život. Otok Pašman sudjeluje u mnogim projektima

koje organizira cikloturizam i može se pohvaliti brojnim poznatim biciklistima koji su odvozili prestižne duljine otokom Pašmanom i profesionalnim biciklističkim klubovima koji bicikliranjem otokom Pašmanom odrađuju svoje treninge.

Primjeri dviju staza koje su tražene među zaljubljenicima biciklizma otoka Pašmana su:

Staza 1

Ždrelac, most - M.Bokolj, 100 m, 6 km, Gospa Loretska - V. Bokolj, 172 m, 4 km - Komornjak, raskrižje, 180 m, 4 km - Moravnjak, 150 m, 3 km - Skalice, 90 m, 3 km - Prvanj - 184m, 2,8, m - Poljica - Kruševi, raskrižje, 90m, 1,8 km - Vrijanjak, 35 m, 2 km - U. Bratovica - Tkon, om, 3 km.

Dužina staze ukupno iznosi 29, 5 km, s usponom od 390 metara i silazom od 400 metara dok je cesta po kojoj se vozi dobar makadam.

Staza 2

Staza koja je bez uspona započinje u Tkonu, Tkon - Kraj, 3,3 km - Pašman, 2,5 km - Mali Pašman 2,7 km - Mrljane, 1,9 km - Neviđane, 2 km Dobropoljana, 2,9 km - Banj, 2,6 km - Ždrelac most, 4,7 km.

Dužina staze iznosi 22, 6 kilometara a put po kojem se vozi je asfaltirana cesta.

(<http://opcinapasman.hr/biciklizam/>)

Slika 15. Biciklističke staze otoka Pašmana

Izvor: http://www.057info.hr/images/vijesti/orginal/karta_pasman_1448818108.jpg

4.2. Nautički turizam otoka Pašmana

Pogodnost nautičkom turizmu na otoku Pašmanu pružaju mirne uvale udaljene nedaleko od socijaliziranog mjesta. Organizirano sidrište za ljubitelje nautike nalazi se u uvali Soline, sv.

Ante i Ždrelac. Sidrišta koja su organizirana sigurnija su za nautičare, održava se red, zbrinjava se smeće i brine se o očuvanju okoliša. Nautičari kod uplovljavanja plaćaju propisanu naknadu ukoliko se vežu za plutaču ili imaju spuštено sidro.

(<https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/52/992>)

4.3. Robinzonski turizam otoka Pašmana

U modernome svijetu sve popularnije su kuće robinzonskog turizma. Kuće se nalaze s južne strane otoka Pašmana, koja je idealna za takvu vrstu turizma otoka zbog nenaseljenosti. Kuće u osami savršene su za osobe koje vole samoću, mir i prirodu. Za osobe koje žele slobodno vrijeme provesti daleko od užurbanog tempa života i gradske prometne gužve. Kuće robinzonskog turizma nalaze se u prekrasnim skrivenim uvalama. Najčešće su to kućice na samoj obali mora i mogu se unajmiti od proljeća do jeseni ili određeni broj noćenja po želji gosta. Za primjer robinzonskog turizma otoka Pašmana поближе je opisana kućica Vesela u nenaseljenom dijelu otoka, odnosno 10 minuta do naseljenog dijela. Kuća je namijenjena za prihvāt 4 osobe s 2 spavaće sobe. Za svakodnevne potrebe vodom opskrbljuje iz spremnika, električna energija se dobiva iz solarnih panela, najbliža trgovina je udaljena 5 kilometara, restoran 7 kilometara, plaža je privatna tako da gosti imaju potpunu privatnost. Minimalni boravak u kući je sedam noćenja, a cijena jednog noćenja za ljeto 2022. g. iznosi 115 €.

(https://www.apartmanija.hr/slike/robinson/Vesela_c2549c3b821e.jpg)

Slika 16. Kuća Vesela namijenjena za robinzonski turizam na otoku Pašmanu

Izvor: https://www.hrvaska.net/resize2/pasman-vesela-22-06_p5381.jpg

4.4. Kamping turizam otoka Pašmana

„Kamping turizam predstavlja tržište odmora na otvorenom te oblik slobodnog bivanja u prirodi u malenim jedinicama, tzv. autodomovima, šatorima ili kamp prikolicama“ (Smolčić i sur., 2016:24).

Otok Pašman nudi kampiranje u sljedećim kampovima: nautički kamp Sovinje, mini-kamp Brist u Tkonu, mini-kamp kod Jakova, kamp Lučina, mini-kamp Pašman i mini-kamp Skalinada u mjestu Pašman.

Kamp Lučina nalazi se u istoimenoj uvali u mjestu Pašman. Svojim korisnicima nudi dvije mogućnosti. U kampu borave turisti s vlastitim kamp prikolicama i korisnici usluga najma mobilnih kućica modernog dizajna. Kućice pružaju gostu sav komfor za bezbrižno uživanje u ljetnim mjesecima. Svaka kućica ima osigurano parkirno mjesto. U sklopu kampa nalazi se recepcija, ugostiteljski objekt, dječje igralište i mogućnost veza plovila u moru.

4.5. Manifestacijski turizam otoka Pašmana

Manifestacija se može održati na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, a cilj same manifestacije je promoviranje tradicije, autohtonog proizvoda i socijalizacija ljudi. Njizino trajanje je pretežito kratko, od jednodnevnih do mjesečnih sajмова, a planiranje traje tjednima pa čak i do godinu dana.

4.5.1. “Sajam otočnih proizvoda”

Tijekom ožujka u mjestu Tkon održava se sajam domaćih proizvoda pod nazivom „Sajam otočnih proizvoda“ u organizaciji JKU „Prvenj“, TZ Općine Tkon i Općine Tkon. Cilj organizacije sajma je poticanje i razvoj otočne proizvodnje, čuvanje tradicije, uvažavanje autohtonosti i brendiranje proizvoda. Općina Tkon ima dvanaest materijalnih proizvoda označenih oznakom „Hrvatski otočni proizvod“ i dva nematerijalna. Materijalni otočni proizvodi su: domaći sapuni, marinirana riba, pašmanska kvasina, fina kremica, marmelada, maslinovo ulje, kunjski sapun od mente, balsam od lavande, krema od ruže, džem od smokve s origanom, nakit od drva cofoke i botanički sapun. Manifestacija Škraping i Pučko crkveno pjevanje koje izvode Pučki pivači crkve sv. Tome Apostola ubrajaju se u nematerijalne proizvode otoka Pašmana. (<https://www.sajam-tkon.com/zatvorene-prijave-na-11-sajam-otocnih-proizvoda-u-tkonu-za-vrijeme-skrapinga>)

Izlagači sajma dolaze sa svih jadranskih otoka kako bi promovirali svoj proizvod i svoj otok. Međusobna suradnja otoka, pa tako i suradnja otoka Pašmana i Ugljana, još je samo jedna pozitivna misija u strategiji njihova razvoja. Na sajmu se prodaju proizvodi koji se proizvode u

malim serijama poput ekstra djevičanskog maslinovog ulja, likera, marmelade i kozmetike za lice i tijelo. Dokaz da je lokalno stanovništvo itetako kreativno i domišljato je otočna i samoposluga Tonka Toma Matulića koji je osmislio samoposlugu bez prodavača u kojoj se kupci sami poslužuju i plaćaju proizvode prema zadanim cijenama, bez kontrole i nadzora. Dok je OPG Ane i Krsta Matulića osmišljeno kao modernizirano izložbeno i prodajno mjesto gdje kupac može isprobati uzorak svakog njihovog proizvoda prije kupnje (Bobić, 2017).

Slika 17. Sajam otočnih proizvoda

Izvor: <http://www.sajam-tkon.com/wp-content/uploads/2020/02/zatvorene-prijave-na-11-sajam-otocnih-proizvoda-02.jpg>

Slika 18. Izložbeno prodajni prostor OPG Matulić

Izvor: vlastiti album autora rada

4.5.2. “Slovenska noć“

Mjesto Pašman već godinama tradicionalno organizira u mjesecu srpnju u centru mjesta feštu pod nazivom „Slovenska noć“, u čast najbrojnijim turistima susjedne države Slovenije. Najmnogobrojniji strani turisti prema „Strategiji razvoja općine Pašman“ i po zapažnju autora rada na temelju višegodišnjeg boravljenja na otoku. Svake godine iz svih mjesta otoka Pašmana i otoka Ugljana turisti slave „Slovensku noć“. Ta noć posvećena je Slovencima uz organizirani koncert slovenskog izvođača.

Osim zabave tijekom večeri nude se i specijaliteti otoka. Uz neizostavne ribe srdele čiji miris već godinama obilježava početak događanja, žene otoka prodaju lavandine rukotvorine, prodaju se otočna vina, organizirani su programi za djecu, sportski programi i degustacije ostalih delicija otoka.

4.6. Sportski turizam otoka Ugljana

Sport i turizam svojim sadržajem pomažu svakoj osobi da zadovolji svoju potrebu za odmorom i rekreacijom. Čovjek, sport i turizam prilagođava sebi, a potrebe u sportu mogu se zadovoljiti na dva načina, bilo da se aktivno sudjeluje u sportskoj igri ili samo promatrajući sportsku igru kao gledatelj. Turizam i sport predstavljaju kvalitativni sadržaj slobodnog vremena i čine bitan faktor u razvoju ovih dvaju fenomena današnjice (Bartoluci, M. i Čavlek, N. 1998: 258-259).

4.6.1. Sportska manifestacija „Trail“

Manifestacija „Trail“ prvi put održana je 2017.godine. Sportska manifestacija koja uključuje aktivnosti na otvorenom kao što su utrka kajacima, natjecanje supovima, plivački maraton, trčanje, trail, „MTB Cross Country“, utrku koje se održavaju na različitim lokacijama, tijekom rujna. Natjecatelji se mogu natjecati u tri kategorije dužine 5 km, 10 km i 21 km. Start i cilj utrke nalaze se na plaži Jaz u Preku.

4.6.2. Nogometni teren Sveti Mihovil u Sutomišćici

Kod utakmica s velikim brojem gledatelja mnogi turistički subjekti profitiraju. Gostujuća nogometna momčad dolazi nekoliko dana prije u mjesto gdje se održava utakmica. Zajedno sa igračima dolaze i njihovi predstavnici, navijači i menadžeri. Oni odsjedaju u apartmanima, sobama i hotelima u mjestu i u okolnim mjestima ukoliko za to ima potrebe. Na taj način direktno ostvaruju profit ponuđači smještajnih i drugih ugostiteljskih objekata kao što su restorani, pizzerije, suvenirnice i trgovine (Bartoluci, M. i Čavlek, N. 1998:209).

Nogometni teren u Sutomišćici proglašen je među četirima najljepšim terenima svijeta. Putem društvene platforme Instagram stranice Stadiums football s 170 000 članova, organiziran je

izbor za “Najljepši nogometni teren svijeta”. U velikom izboru među kojima su bila igrališta Francuske, Švicarske, Omana, Grenlanda, Tajlnada, Hrvatske i mnogih drugih, nogometno igralište Sveti Mihovil zauzelo je visoko četvrto mjesto dok je treće pripalo terenu Farskih otoka, drugo terenu Norveške i prvo mjesto nogometnom terenu u Rusiji pod nazivom Meschersky park. Nogometni teren Sveti Mihovil specifičan je po svom prostornom položaju tik uz more. (<https://www.nasiskolji.hr/2021/02/01/nogometni-fanovi-odlucili-igraliste-u-sutomiscici-jedno-od-najljepsih-na-svijetu/>)

Slika 19. Nogometni teren Sveti Mihovil

Izvor: https://static.slobodnadalmacija.hr/images/slike/2021/02/01/o_15959964_1024.jpg

4.7. Nautički turizam

“Nautički turizam najbrži je rastući segmenat maritimnih djelatnosti koji se u svijetu počinje masovno razvijati usporedno sa svim ostalim oblicima maritimnog turizma, ali se njegov značaj i ekonomska snaga uočavaju tek osamdesetih godina, pa mnoge turističke destinacije počinju ubrzanom izgradnjom specijaliziranih luka za prihvatanje malih plovila” (Bartoluci, M. i Čavlek, N., 1998:159).

Na otoku Ugljanu uz brojne lučice i obalna privezišta posluju dvije marine, u Preku i Sutomišćici i luka u Kukljici. Ove marine vrlo su važan čimbenik turističke ponude otoka i svojim postojanjem doprinose daljnjem razvijanju i povećanju turističke potražnje, među potrošačima veće platežne moći.

4.7.1. Marina Preko

Marina je luka nautičkog turizma koja pruža usluge veza, čuvanja, održavanja i servisiranja plovila, te usluge iz djelatnosti nautičkog turizma (Bartoluci, M. i Čavlek, N., 1998:161).

Marina se nalazi u centru Preka. Nautičarima je pružena mogućnost usluge vezova kroz dnevne i godišnje ugovore. Prednost ove marine je njezina lokacija koja gostima u neposrednoj blizini pruža restorane, pizzerije, trgovine i kafiće. Administrativne službe poput lučke kapetanije, pošte, turističke agencije, dvije ljekarne i dvije banke. Kako bi se turisti osjećali još sigurnije, dobili što više informacija u vezi korištenja marine i pomoć kod uplovaljavanja, marina zapošljava nekoliko djelatnika koji se brinu za nautičare.

Slika 20. Marina u Preku

Izvor: <https://my-sea.com>

4.7.2. Olive Island Marina Sutomišćica

Olive Island je obiteljska marina smještena u Sutomišćici u dubokoj i zaštićenoj uvali. Novo otvorena marina je klupskog tipa, koja posebnu pažnju posvećuje svojim gostima odnosno korisnicima marine nudeći im niz dodatnih sadržaja. Marinu okružuje prekrasna priroda s bogatom hortikulturom, nezaboravnim zalaskom sunca i bogatom gastronomskom ponudom restorana. (<https://oliveisland-marina.eu/>)

4.7.3. Luka Kukljica

Turistička luka je posebna luka ili dio luke javnog prometa koja pruža uslugu veza i najpotrebnije usluge plovilima i nautičkim turistima (Bartoluci, M. i Čavlek, N., 1998:161).

Luka Kukljica prirodno je zaštićena luka, a nalazi se u središtu mjesta Kukljice. Posjeduje 300 morskih vezova, omogućuje pružanje usluga mokrog i suhog veza, parkirališta i sanitarnog

čvora. Lukom upravlja Lučka uprava i za sva plovila koja uplove vlasnici i korisnici najma vozila dužni su plaćati lučke pristojbe. Lučke pristojbe plaćaju se temeljem čl.1. Odluka o visini lučkih pristojbi i lučkih naknada, Županijske lučke uprave Zadar.

(https://www.cpazadar.hr/images/Dokumenti/Lucke_pristojbe/ODLUKA_O_IZMJENI_ODLUKE_O_VISINI_LU%C4%8CKIH_PRISTOJBI_I_LU%C4%8CKIH_NAKNADA.pdf)

4.8. Kamping turizam

Na otoku Ugljanu za ljubitelje kampinga nalaze se kampovi Ugljan, mini-kamp Mekelenić, Stipanić, Porat i Tomas u mjestu Sušici. Na zapadnoj strani nalazi se ekskluzivni Camping Ugljan resort s 4 zvijedice, a njegova ponuda čini ga diferentnim u odnosu na druge kampove. Korisnici kampa imaju mogućnost korištenja povrtnjaka s povrćem i začinskim biljem. U modernizaciju kampa može se ubrojiti i grijani bazen koji se nalazi u sredini kampa, mini trgovina s prehrambenim proizvodima u kampu i besplatan super brzi pristup internetu.

4.9. Robinzonski turizam

Otok Ugljan poznat je ljubiteljima robinzonskog turizma po svojoj ponudi. Kuće u osami robinzonskog turizma nalazi se s južne strane otoka u skrivenim uvalama do kojih se može doći automobilom makadamskim putem i plovilom s morske strane direktno u uvalu. Kao primjer, navedena je kuća Vaković koja se nalazi u uvali Svitla udaljena od prvog naseljenog mjesta 2 kilometara, a prvi susjedi udaljeni su od kuće 40 metara. Električna energija dobiva se preko solarnih panela, voda u smještajnom objektu je kišnica iz gusterne, a grije se putem vanjskog bojlera sunčevom energijom. Kuća Vaković ima jednu spavaću sobu namijenjenu za dvije osobe. Boravak u kući nije mogući bez noćenja, a cijena noćenja za sezonu 2022. godine je 130 €. Danas je robinzonski turizam kao specifični oblik sve popularniji, a njegovu popularnost itekako je popularizirala i Covid pandemija zbog koje osobe sve više žele boraviti u osami.

(<https://www.robinzonski-smjestaj.eu/smjestaj/robinzonska-kucica-vakovic>)

Slika 21. Kuća Vaković u uvali Svitla

Izvor: <https://www.robinzonski-smjestaj.eu/smjestaj/robinzonska-kucica-vakovic>

5. TURISTIČKA POTRAŽNJA OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA ZA 2019. , 2020. I 2021. GODINU

Turističkom potražnjom smatra se određena količina robe i usluga koju je moguće plasirati na nekom turističkom tržištu u određenom vremenu i uz određenu cijenu, odnosno gledano sa aspekta potrošača turistička potražnja predstavlja skupinu potencijalnih potrošača koja svojim stavovima, navikama, željama i mogućnostima određuje količinu, kvalitetu i cijenu pojedine robe i usluge na turističkom tržištu.

Pretpostavke za formiranje turističke potražnje dijele se na unutarnje i vanjske.

Unutarnje pretpostavke čine potrebe svake osobe za putovanjem, realiziranjem turističkih motiva i rekreacije. Vanjske pretpostavke podijeljene su na objektivne, u koje spadaju slobodno vrijeme, višak slobodnih novčanih sredstava, životni standard svakog pojedinca i životna radna sredina. Dok se subjektivne pretpostavke racionalne i iracionalne (Pirjevec, 2008).

5.1. Turistička potražnja prema vrsti objekata za smještaj

Gotovo u svakoj industriji pa tako i u turizmu ponuđači se suočavaju s različitim potrebama i željama potrošača. Na stranicama turističke zajednice Zadarske županije za otoke Pašman i Ugljan prikazane su ponude različitih smještajnih objekata i njihova potražnja domaćih i stranih gostiju. Kroz tablično prikazane informacije može se konstatirati da je najveća potražnja za smještajima u domaćinstvu koji još uvijek imaju dominantan udio od ukupnih smještajnih kapaciteta cjelokupne ponude. Svojom popularnošću među turistima slijede ih nekomercijalni smještaji u koje ubrajamo vikendaše u vlastitim kućama za odmor i njihovu bližnju obitelj koja boravi kod njih više noćenja. Kod odabira smještaja odluka ponekad može biti nametnuta u određenim situacijama. Ukoliko osoba želi posjetiti otoke Pašman i Ugljan takva odluka nameće nemogućnost odsjedanja u hotelu, mnogi ljudi pak posjeduju apartman, vikendicu ili kamp prikolicu pa su i zbog toga na neki način prisiljeni koristiti vlastite resurse za odmor iako bi ponekad željeli otići na neko drugo mjesto (Koncul, N., 2009).

Tablica 4. Broj dolazaka u objekte domaćinstva

Dolasci turista po vrsti objekata za smještaj							
Godina		2019.		2020.		2021.	
Vrsta objekta	Mjesto	Domaći	Strani	Domaći	Strani	Domaći	Strani
Objekti u domaćinstvu	Tkon	816	5.217	801	4.152	878	5.477
	Pašman	2.714	15.557	2.566	12.651	3.014	14.469

Objekti u domaćinstvu	Kali	710	4.035	725	2.224	808	3.156
	Kukljica	749	3.023	623	1.805	670	2.357
	Preko	2.111	8.990	1.413	4.386	1.472	6.084
	Ugljan	1.717	6.458	1.053	4.349	1.007	4.242
UKUPNO		8.817	43.280	7.181	29.567	7.849	35.785

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/o-nama/dokumenti>

Tablica 5. Broj dolazaka u kampove

Dolasci turista po vrsti objekata za smještaj							
Godina		2019.		2020.		2021.	
Vrsta objekta	Mjesto	Domaći	Strani	Domaći	Strani	Domaći	Strani
Kampovi	Tkon	70	3.875	62	2.230	72	3.412
	Pašman	322	2.380	336	2.792	345	2.841
Kampovi	Kali	-	-	-	-	-	-
	Kukljica	-	-	-	-	-	-
	Preko	10	285	-	-	-	-
	Ugljan	97	1.684	609	2.935	558	6.473
UKUPNO		499	8.224	1.007	7.957	975	12.726

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/o-nama/dokumenti>

Tablica 6. Broj dolazaka turista u plovne objekte

Dolasci turista po vrsti objekata za smještaj							
Godina		2019.		2020.		2021.	
Vrsta objekta	Mjesto	Domaći	Strani	Domaći	Strani	Domaći	Strani
Plovni objekti	Tkon	4	-	-	-	21	12
	Pašman	-	-	-	10	3	8
	Kali	-	-	-	-	-	-
	Kukljica	16	641	25	194	59	317

Plovni objekti	Preko	43	126	64	20	21	31
	Ugljan	-	36	2	57	11	30
UKUPNO		63	803	91	281	115	398

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasmana/dokumenti>

Tablica 7. Broj dolazaka turista u nekomercijalne smještaje

Dolasci turista po vrsti objekata za smještaj							
Godina		2019.		2020.		2021.	
Vrsta objekta	Mjesto	Domaći	Strani	Domaći	Strani	Domaći	Strani
Nekomercijalni smještaj	Tkon	657	744	497	845	446	689
	Pašman	2.030	2.801	2.113	3.651	1.999	2.904
Nekomercijalni smještaj	Kali	228	399	193	329	162	356
	Kukjlica	176	312	238	343	128	330
	Preko	499	506	489	544	644	601
	Ugljan	998	1.503	907	1.608	976	1.628
UKUPNO		4.588	6.265	4.437	7.320	4.355	6.508

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasmana/dokumenti>

5.2. Turistička potražnja izražena u broju dolazaka turista za 2019. , 2020. , 2021. god. na otoku Pašmanu i otoku Ugljanu

Otok Pašman bilježi najveći broj dolazaka 2021. godine s 37.785 tisuća turista, a najmanji broj turista bilježi 2020. godine.

Otok ugljan je 2020. godine imao najmanji broj dolazaka, a 2019. godine najveći broj dolazaka turista.

Tablica 8. Broj dolazaka turista na otoku Pašmanu za 2019.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Pašman	5.085	20.985	26.070
Tkon	1.710	9.908	11.618
Otok Pašman	6.795	30.893	37.688

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasman/dokumenti>

Tablica 9. Broj dolazaka turista na otoku Pašmanu za 2020.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Pašman	5.070	19.566	24.636
Tkon	1.422	7.289	8.711
Otok Pašman	6.492	26.855	33.347

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasman/dokumenti>

Tablica 10. Broj dolazaka turista na otoku Pašmanu za 2021.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Pašman	5.404	21.069	26.473
Tkon	1.601	9.711	11.312
Otok Pašman	7.005	30.780	37.785

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasman/dokumenti>

Tablica 11. Broj dolazaka turista na otoku Ugljanu za 2019.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Ugljan	2.938	10.251	13.189
Preko	2.663	9.907	12.570
Kukljica	1.605	6.545	8.150
Kali	942	4.470	5.412
Otok Ugljan	8.148	31.173	39.321

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-ugljan/dokumenti>

Tablica 12. Broj dolazaka turista na otoku Ugljanu za 2020.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Ugljan	3.429	9.262	12.691
Preko	2.665	5.699	8.364
Kukljica	2.019	3.330	5.349
Kali	930	2.713	3.643

Otok Ugljan	9.043	21.004	30.047
--------------------	--------------	---------------	---------------

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasmana/dokumenti>

Tablica 13. Broj dolazaka turista na otoku Ugljanu za 2021. godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Ugljan	3.459	12.925	16.384
Preko	2.628	8.155	10.783
Kukljica	1.828	4.987	6.815
Kali	988	3.743	4.731
Otok Ugljan	8.903	29.810	38.713

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasmana/dokumenti>

5.3. Turistička potražnja izražena u broju noćenja za 2019., 2020., 2021. god. na otoku Pašmanu i otoku Ugljanu

Na otoku Pašmanu 2019. godine ostvareno je najviše broja noćenja, a 2020. godine najmanje broja noćenja. Otok Ugljan također je 2019. godine ostvario najveći broj noćenja, dok je 2020. godine ostvario najmanji broj noćenja.

Prema prikazanim informacijama može se zaključiti da je pandemija znatno utjecala kod planiranja putovanja, a posljedica pandemije je smanjeni turizam.

Tablica 14. Broj noćenja na otoku Pašmanu za 2019. godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Pašman	118.715	228.602	347.317
Tkon	29.942	91.023	120.965
Otok Pašman	148.657	319.625	468.282

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasmana/dokumenti>

Tablica 15. Broj noćenja na otoku Pašmanu za 2020. godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Pašman	109.941	208.944	318.885
Tkon	24.820	71.086	95.906
Otok Pašman	134.761	280.030	414.791

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-pasmana/dokumenti>

Tablica 16. Broj noćenja na otoku Pašmanu za 2021.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Pašman	116.612	238.664	355.276
Tkon	16.239	90.595	106.834
Otok Pašman	132.851	329.259	462.110

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-ugljanu/dokumenti>

Tablica 17. Broj noćenja na otoku Ugljanu za 2019.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Ugljan	52.460	99.485	151.945
Preko	32.976	86.827	119.803
Kukljica	21.538	64.727	86.265
Kali	10.176	39.497	49.673
Otok Ugljan	117.150	290.536	407.686

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-ugljanu/dokumenti>

Tablica 18. Broj noćenja na otoku Ugljanu za 2020.godinu

Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Ugljan	51.797	94.503	146.300
Preko	29.085	56.162	85.247
Kukljica	26.076	35.480	61.556
Kali	10.212	25.287	35.499
Otok Ugljan	117.170	211.432	328.602

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-ugljanu/dokumenti>

Tablica 19. Broj noćenja na otoku Ugljanu za 2021.godinu

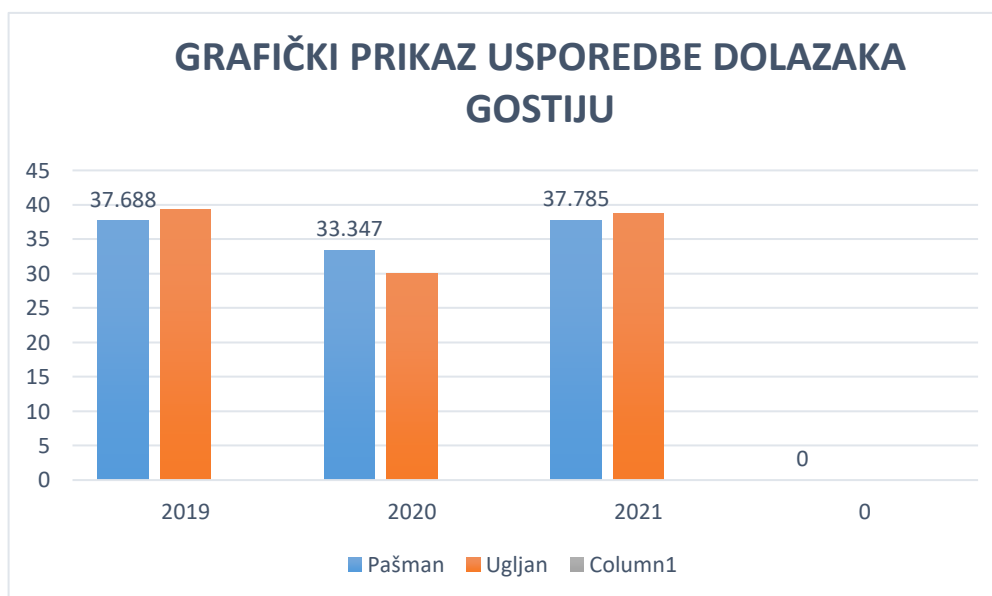
Naziv mjesta	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
Ugljan	56.702	122.544	179.246

Preko	32.805	76.728	109.533
Kukljica	20.798	48.078	68.876
Kali	8.882	33.189	43.071
Otok Ugljan	119.187	280.539	399.726

Izvor: Izrada autora prema podacima TZ Zadarske Županije, <https://www.zadar.hr/hr/otok-nama/dokumenti>

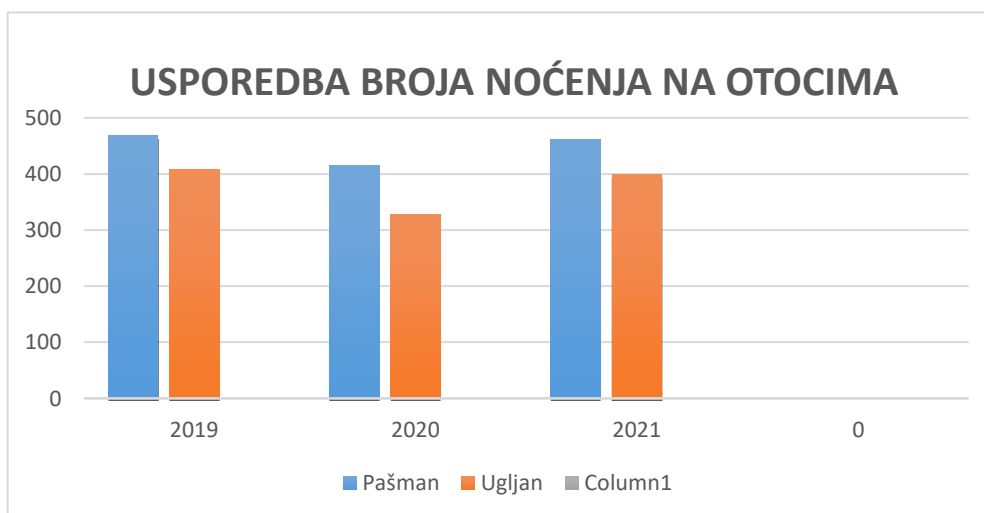
5.4. Grafički prikaz usporedbe broja dolazaka i broja noćenja u otoku Pašmanu i otoku Ugljanu za 2019. , 2020. , 2021.godinu.

Graf 1. Grafički prikaz i usporedba broja dolazaka gostiju na otocima

Izvor: Izrada autora rada

Graf 2. Grafički prikaz i usporedba broja noćenja na otocima

Izvor: Izrada autora rada

6. MEĐUSOBNA I KOPNENA POVEZANOST OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA

Promet je ključan čimbenik u povezivanju otoka Pašmana i otoka Ugljana s obalom, i međusobno. Izuzetno je važna prometna povezanost, da bi žitelji i turisti mogli normalno funkcionirati. Ovdje se prvenstveno misli o otoku kao izoliranoj cjelini prema većim administrativnim mjestima. Zbog nedostataka resursa na otocima, otočani su ovisni o pomorskom prometu i njihov stupanj funkcionalnosti ovisi o njegovoj kvaliteti.

6.1. Međusobna povezanost – most Ždrelac

Izgradnja mosta Ždrelac uvelike je pomogla stanovništvu otoka koje nije imalo mogućnosti prelaza s plovilima. Manja većina otočana koji su imali vlastite barke, ribarske brodove i čamce odlazili bi na susjedni otok. Visina izgrađenog mosta Ždrelac nije bila dovoljno visoka za prelaz većih brodova ispod njega, što je stvaralo probleme prolaza te je za jedrilice i katamarane to predstavljalo duži put. Zaobilaznje otoka Ugljana i otoka Pašmana kada se plovi prema obali i s obale prema moru. Rekonstrukcijom starog mosta dobiven je današnji izgled Ždreleca. Modernizirani most s visećom ogradom, savršenim osvjetljenjem i uvećanom visinom. Most Ždrelac turistička je atrakcija otoka, mnogi turisti zabilježe uspomene fotografirajući se pokraj mosta.

Most je dio državne ceste D110 preko morskog tjesnaca Mali Ždrelac. Izgrađen je 1972. godine, njegova dužina je 210 metara, a prvobitna visina 16,5 metara da bi rekonstrukcijom 2009. godine u koju je uloženo 18 milijuna kuna dužina ostala ista, a visina je povećana na 17 metara (Birin, i sur.,2007).

6.2. Povezanost otoka Ugljana s kopnom

Otok Ugljan s kopnom dijeli Zadarski kanal. Zadarski kanal je prolaz između kopna i otoka Ugljana i najprometniji je kanal jadranske obale. Otok Ugljan s obalom povezuju svakodnevne trajektne linije. Da bi se rasteretila dotadašnja Putnička luka Zadar trajektima 2019. godine izgrađena je nova trajektna luka Gaženica koja se nalazi 3.5 kilometara od Putničke luke Zadar. Vožnja trajektom iz Gaženice do mjesta Preko na otoku Ugljanu traje 25 minuta, a za vrijeme vožnje moguće je koristiti usluge caffè-bara u salonu trajekta. Putnička luka u Zadru nije zatvorena već joj je omogućen kvalitetniji prihvat jahti, turističkih brodova i vozni linija za Preko katamaranom za putnike osobnim stvarima.

6.3. Povezanost otoka Pašmana s kopnom

Otok Pašman s kopnom dijeli Pašmanski kanal, koji je u pojedinim dijelovima širok tek 2 kilometara. Trajektne linije su svakodnevne, a u ljetnim mjesecima uvedene su i izvanredne trajektne linije da bi se omogućilo putovanje što većem broju turista. Trajekt Biograda-Tkon ili povratni smjer Tkon-Biograd vozi 15 minuta, za vrijeme vožnje putnicima se pruža predivan pogled na male otočiće u Pašmanskom kanalu. Do 2022. godine trajektna luka bila je smještena u centru Tkona na trgu Mulina, međutim kako bi se otočkom stanovništvu omogućila dostupnost svakodnevnih aktivnosti, u ljetnim mjesecima smanjile gužve i izbjegli zastoji kod čekanja izgrađena je nova trajektna luka. Financijskim sredstvima iz europskog strukturnog i investicijskog fonda izgrađena je nova modernizirana trajektna luka s više terminala. Nova trajektna luka udaljena je od samog centra mjesta s pripadajućom infrastrukturom i osiguranim parkiralištem.

Najaktualnija tema otoka Pašmana je izgradnja mosta, koji bi otok Pašman povezao s kopnom. Most će se sastojati od dvaju dijelova pa će tako spajati s kopna grad Biograd s otokom Ričul i otok Ričul s otokom Pašmanom. Koliko je moguće precizno predvidjeti za izgradnju pašmanskog mosta planirano je vrijeme gradnje od 3 godine. Most do otoka Pašmana nebi cestovno povezivao samo otok Pašman već i otok Ugljan. Mišljenja i odobravanje izgradnje mosta podijeljena su među otočanima. Smatra se da izgradnja mosta ima pozitivne i negativne strane. S pozitivne strane otok Pašman bi sigurno profitirao s ekonomskog aspekta, zbog većeg broja dolazaka turista na otok. Financijski bi se smanjili troškovi prijevoza za trajekt što bi povećalo broj jednodnevnih izleta na otok Pašman i Ugljan. Negativna strana izgradnje mosta bila bi povećanje prometa otokom, smanjena sigurnost otočana i turista te ljetne gužve na plažama.

6.4. Međusobna i kopnena povezanost otoka Pašmana i otoka Ugljana

Prometna povezanost otoka Ugljana s kopnom moguća je iz Biograda trajektnom linijom koja je objašnjena u točki 6.3. Povezanost otoka Pašmana s kopnom. Nakon iskrcavanja s trajekta u Tkonu vožnjom automobilom 20 minuta državnom cestom D110 preko mosta Ždrelac dolazi se na otok Ugljan. Prometna povezanost otoka Pašmana s kopnom moguća je iz Gaženice i Zadra trajektnom linijom objašnjom u točki 6.2. Povezanost otoka Ugljana s kopnom. Nakon iskrcavanja s trajekta u Preku vožnjom automobilom 15 minuta državnom cestom D110 preko mosta Ždrelac dolazi se na otok Pašman.

Slika 22. Most Ždrelac

Izvor:

https://www.zadarskilist.hr/sites/default/files/styles/article_image_full_node/public/zdmedia/zdrelac%20trajekt%2004.JPG?itok=7cw4RYFz

7. ISTRAŽIVANJE TURISTIČKIH RESURSA, TURISTIČKE PONUDE I POTRAŽNJE OTOKA PAŠMANA I OTOKA UGLJANA – PRIMARNI PODACI

Istraživanje turističkih resursa, ponude i potražnje otoka Pašmana i otoka Ugljana provedeno je putem interneta, u obliku anketnog upitnika. Platforme putem kojih je upitnik bio podijeljen su društvena mreža Facebook i mobilne aplikacije. Anketni upitnik je pripremljen on-line, što je prednost kod prikupljanja odgovora i podataka u kratkom vremenskom period, a financijski troškovi su minimalni.

7.1. Karakteristike rada

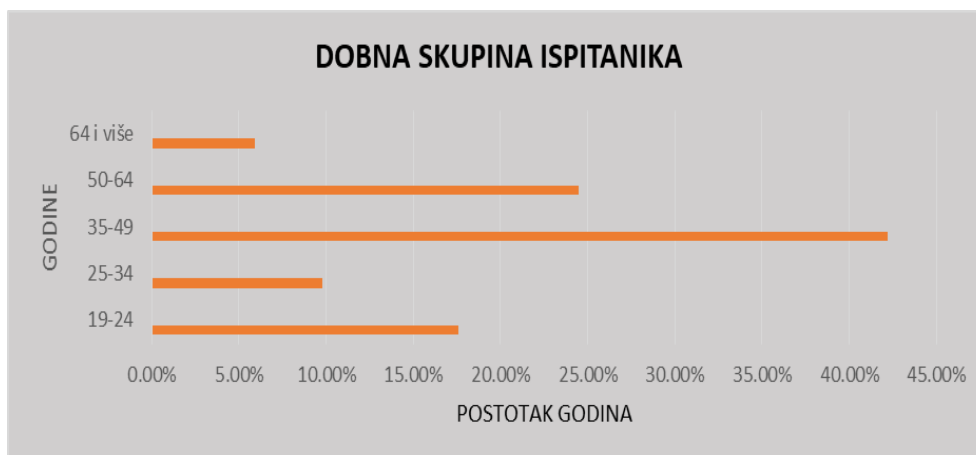
Sociodemografski profil turista u provedenom istraživanju promatra se kroz varijable spola ispitanika, obiteljskog statusa, obrazovanja, visine primanja i dobne skupine. Zadanim varijablama kod zaključivanja istraživanja kreirati se može avatar – turist otoka Pašmana i otoka Ugljana.

7.2. Rezultati istraživanja

Na anketni upitnik odgovorilo je 103 punoljetnih ispitanika svih dobnih skupina. Na temelju odgovora prvog pitanja u upitniku zaključeno je da su upitnik ispunile 64.1 % osobe ženskog spola i 35.9 % osobe muškog spola.

Na anketni upitnik najviše je odgovorilo osoba u dobi 35 – 49 godina u postotku 42.2%. Osobe 50 – 64 godina odgovorile su 24.5 %, dok je dobna skupina 19 – 24 godina na anketni upitnik odgovorila 17.6%. Manji postotak odgovora dale su i skupine ispitanika 25 – 34 godina 9.8 %, a najmanje izjašnjenih ispitanika 5.9 % su osobe starije dobi, 64 godina na više. Grafikon 3.prikazuje odgovore ispitanika pitanja o dobnoj skupini.

Graf 3. Analiza dobne skupine ispitanika

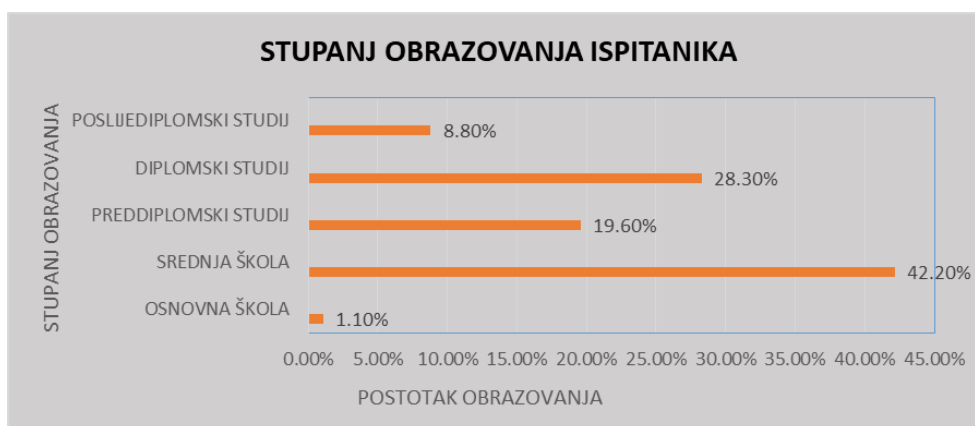
Izvor: izrada autora rada

Pitanjem o završenom obrazovanju dobiveni su sljedeći rezultati.

Osobe koje su sudjelovale u istraživanju imaju završenu srednju školu 42.2 %, diplomski studij 28.4 %, preddiplomski studij 19.6 %, poslijediplomski studij 8.8 % i najmanji postotak od 1 % osnovnu školu.

Grafikon 4.prikazuje odgovore ispitanika drugog pitanja o stupnju obrazovanja.

Graf 4. Prikaz stupnja obrazovanja ispitanika

Izvor: izrada autora rada

Na upitnik 42.2 % odgovorile su osobe koje imaju vlastitu obitelj, a 23.5% odgovorile su osobe koje žive same. Osobe koje su u vezama odgovorile su 21.6% i najmanji postotak 12.7% osobe koje su u braku bez djece.

Kako bi se dobio uvid osoba koje posjećuju otok Pašman i otok Ugljan, ispitanicima je postavljeno pitanje o njihovoj platežnoj moći. Ispitanici su o visini mjesečnih primanja odgovorili sljedeće: ispitanici koji su posjetili otok Pašman, najviši postotak 27.8 % imaju primanja 5000 – 8000 kuna. 25.8 % ispitanika ima primanja 8000 – 10000 kuna, 20.6 % 3000

– 5000 kuna, iznad 10000 kuna ima primanja 19.6 % ispitanika. Najmanji postotak odgovora 7.2% dali su ispitanici čija mjesečna primanja iznose ispod 3000 kuna.

Sljedeće pitanje odnosilo se na dobivene informacije i njihove izvore o otocima Pašmanu i Ugljanu.

Ispitanici su u anketnom upitniku postotkom 32% odgovorili da su njihove informacije o otocima Pašmanu i Ugljanu najviše proizašle iz njihovih vlastitih iskustava, odnosno da su boravili na oba otoka. Na otoku Ugljanu boravilo je 31.1% dok je na otoku Pašmanu boravilo 16.5 % ispitanika. Isti broj ispitanika, postotka 16.5% dobilo je prvu informaciju o destinaciji u komunikaciji s prijateljima i putem društvenih mreža. Turističke agencije su najmanje posredovale u prenošenju informacija, tek 2.9%.

Na pitanje koje je obuhvaćalo prve asocijacije kad se spomenu otoci Pašman i Ugljan, najveći broj osoba odgovorilo je opuštanje i mir 35.3 %, pješčane plaže 27.5%, sportske aktivnosti 17.6 %, povučenost u osamu 11.8 %, a 7.8% ispitaniku je asocijacija “ostalo”.

U dijelu upitnika gdje se istražuju poznavanja sportskih manifestacija otoka ispitanici su odgovorili sljedeće:

sportsku manifestaciju otoka Pašmana „Škraping“ najveći postotak ispitanika od 49.5 je samo upoznato s njom, dok 26.7 % ispitanika nije ni upoznato s manifestacijom i nisu znali da se održava. Ispitanici koji su upoznate manifestacijom i aktivno su sudjelovali u njoj zastupljeni su 23.8%.

Sportska manifestacija otoka Ugljana “Trail“ poznata je 45.1 % ispitanika. Da su upoznati s događanjem i aktivno sudjelovali u manifestaciji izjasnilo se 24.5 % ispitanika. Ispitanici koji ne znaju da se manifestacija održava i nikad nisu čuli za nju je 30.4 %.

U grafikonu 5. grafički je prikazano poznavanje ispitanika manifestacija otoka Pašmana i Ugljana.

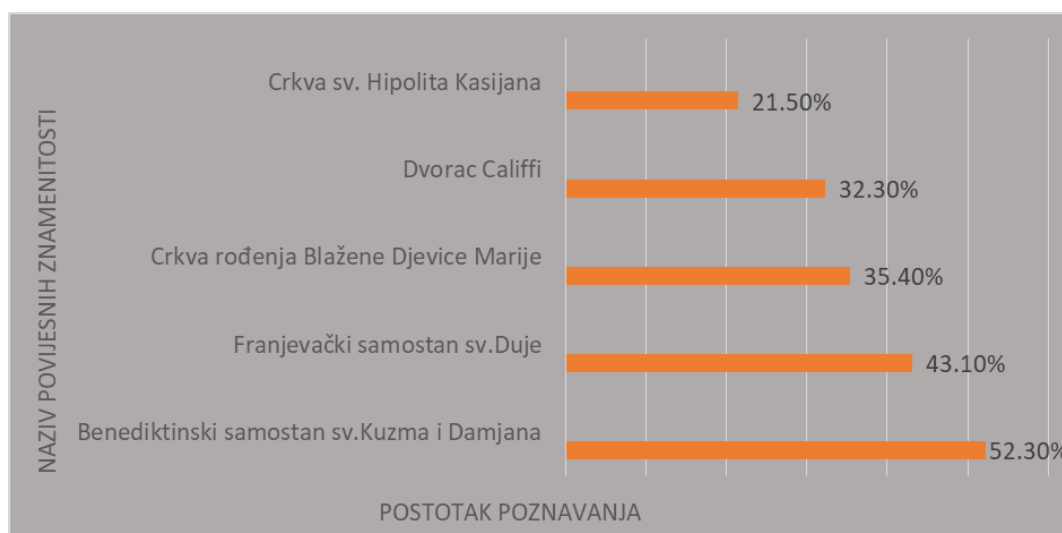
Graf 5. Poznavanje sportskih manifestacija „Škraping“ i „Trail“ otoka Pašmana i Ugljana

Izvor: vlastita izrada autora

Na pitanje koje je obuhvaćalo poznavanje kulturne baštine otoka Pašmana i otoka Ugljana veća polovica ispitanika 52.3 % odgovorila je da su upoznati s benediktinskim samostanom sv. Kuzme i Damjana na vrhu Čokovca, 43.1 % upoznato je s franjevačkim samostanom sv. Duje. Crkvom Blažene Djevice Marije upoznato je 35.4 % ispitanika. Manji postotak ispitanika zna da postoji dvorac Califfi (Beršić), a najmanje poznata kulturna baština među ispitanicima 21.5 % je crkva sv. Hipolita Kasijana.

Grafikon 6. Poznavanje povijesne znamenitosti otoka Pašmana i otoka Ugljana

Izvor: Vlastita izrada autora

Na pitanja o sigurnosti otoka ispitanici su odgovarali na temelju vlastitog iskustva i vremena provedenog na otocima Pašmanu i Ugljanu.

Za vrijeme boravljenja na otoku Pašmanu 98.6 % ispitanika se osjećalo sigurno dok je 0.4 % ispitanika odgovorilo da se nisu osjećali sigurno za vrijeme boravljenja na otoku.

Ispitanici koji su boravili u otoku Ugljanu svoju sigurnost otokom izrazili su postotkom 97.6%, a 2.4 % ispitanika odgovorilo je da se nisu osjećali sigurno na otoku Ugljanu.

Pitanje koje je obuhvaćalo duljinu boravka provedeno u destinaciji 40.8 % ispitanika je odgovorilo da su provela 10 noćenja na otoku Pašmanu, dok je vikend turizam provelo 23.7 % ispitanika. Jedan tjedan provelo je 19.7 % ispitanika, a najmanji broj ispitanika 15.8 % odgovorile su 10 i više noćenja.

U otoku Ugljanu 103 osobe ispitanika provelo je također 10 noćenja odnosno 37.6%, više od 10 noćenja 23.5%, tjedan dana 20% i najmanji postotak od 18.8% vikend turizam. Vikend turizam je otokom Ugljanom najmanje zastupljen dok je boravak 10 noćenja najviše.

Na pitanja koja su obuhvaćala smještajne objekte koji su najzastupljeniji u izboru turista ispitanici su se izjasnili u sljedećim postocima:

za vrijeme boravka na otoku Pašmanu ispitanici su koristili 48.7% apartman kao smještajni objekt, 18.4% posjeduju vlastitu kuću za odmor, a 14.5% borave u kampu. Isti postotak ispitanika koriste sobe za spavanje, a najmanje kao smještajni objekt koriste glamping kućice, 3.9%.

Za vrijeme boravka na otoku Ugljanu 56.1 % ispitanika koristilo je apartman kao smještajni objekt, dok je 18.3% ispitanika koristilo sobu. Ispitanici koji su za vrijeme boravka na otoku Ugljanu koristili kamp je 15.9 %, a najmanji broj izjašnjenih ispitanika posjeduju vlastitu kuću za odmor, 9.8 %.

U drugom dijelu upitnika ispitanici su izražavali svoje slaganje s tvrdnjom da kvaliteta smještajnih kapaciteta na otocima opravdava cijenu. Svoje slaganje izražavali su ocjenama 1 kojom su potvrdili svoje neslaganje s izjavom u potpunosti do ocjene 5 kojom su potvrdili svoje slaganje s izjavom u potpunosti.

Najviše ispitanika njih 47.3% svoje slaganje ocijenilo je ocjenom 4 i time poručilo da se slažu s izjavom, međutim ne u potpunosti.

23.1% ispitanika se izjasnilo ocjenom 3 i potvrdilo da se ovom tvrdnjom niti ne slažu niti se slažu.

22% ispitanika je tvrdnji dodijelilo ocjenu 5 i time su potvrdili da se u potpunosti slažu tvrdnjom. Niskom ocjenom 2 odgovorilo je 6.6 % ispitanika, a najmanji broj ispitanika od 1 % nimalo se ne slaže s navedenom tvrdnjom i smatra da kvaliteta smještajnih objekata ne opravdava njihovu kvalitetu.

Pitanje koje je obuhvaćalo ponude jednodnevnih izleta s otoka prema drugim destinacijama ispitanici su odgovorili sljedeće:

Za ponudu jednodnevnih izleta otoka Pašmana 63.1% ispitanika smatra da je osrednja, 35.7% smatra da je ponuda bogata dok najmanji postotak 1.2% ispitanika smatra da nema nikakve ponude jednodnevnih izleta.

78.8 % ispitanika za otok Ugljan smatra da je obim ponude jednodnevnih izleta osrednji, 16.3 % pak smatra da je ponuda bogata dok najmanji postotak tek 4.8 % misli da nema nikakvih ponuda jdnodnevnih izleta.

Otok Pašman i otok Ugljan poznati su po svojoj ponudi robinzonskog turizma.

Na pitanje jesu li proveli vrijeme na otocima u osami robinzonskog turizma 29% ispitanika se odlučilo upravo na taj način provesti vrijeme na otocima dok ostali dio ispitanika 71 % nije nikada posjetio otoke u svrhu robinzonskog turizma.

Kod ocjenjivanja karakteristika otoka Pašmana i otoka Ugljana ispitanicima je ponuđena ljestvica s brojevima od 1 do 7 kako bi ocijenili stupanj usluge, gastronomije, urednost i prometnu povezanost. Brojem 1 ispitanici izražavaju svoje nezadovoljstvo sadržajem ponuđenog pitanja dok brojem 7 usluge, gastronomiju i urednost otoka opisuju kao izvrsne.

Karakteristike otoka Pašmana ocijenjene su sljedećim rezultatima:

najviše ispitanika s brojem 6 ocijenilo je ljubaznost zaposlenika u ugostiteljskim objektima. Ljubaznost osoblja ocijenjena je brojevima 2 i 3 istim brojem ispitanika. Brojem 7 koji opisuje izvrsnost navedenog iskazao je najmanji broj ispitanika dok nezadovoljavajućim nije ocijenio niti jedan ispitanik.

Autohtona gastronomska ponuda najviše je ocijenjena brojem 6, niti jedan ispitanik nije ocijenio brojem 1, a najmanje ih je ocijenilo s brojem 2.

Uređenost plaža najviše je ocijenjena brojem 6, prometna povezanost otoka kopnom također je ocijenjena brojem 6, a najmanji broj ispitanika uređenost plaža je ocijenio s brojem 1.

Bogatstvo zabavnih manifestacija najveći broj ispitanika ocijenio je brojem 6, a najmanji broj ispitanika brojem 1.

Pristupačnost domaćeg stanovništva također je ocijenjeno brojem , a najmanji broj ispitanika pristupačnost domaćeg stanovništva ocijenilo je brojem 1.

Zadovoljstvo cjelokupnom turističkom ponudom ispitanici su najviše ocijenili brojem 6, dok brojem 1 nije nitko izrazio svoje nezadovoljstvo.

Karakteristike otoka Ugljana ocijenjene su sljedećim rezultatima:

karakteristike otoka Ugljana ispitanici su također ocjenjivali putem ljestvice brojevima 1 do 7 i ocijenili sljedećim rezultatima: ljubaznost zaposlenika u ugostiteljskim objektima najviše je ocijenjena brojem 6 dok brojem 1 nije ocijenio niti jedan ispitanik.

Autohtona gastronomska ponuda najviše je ocijenjena brojem 6, niti jedan ispitanik gastronomsku ponudu nije ocijenio brojem 1. Najmanji broj ispitanika ocijenio je ponudu s brojem 3.

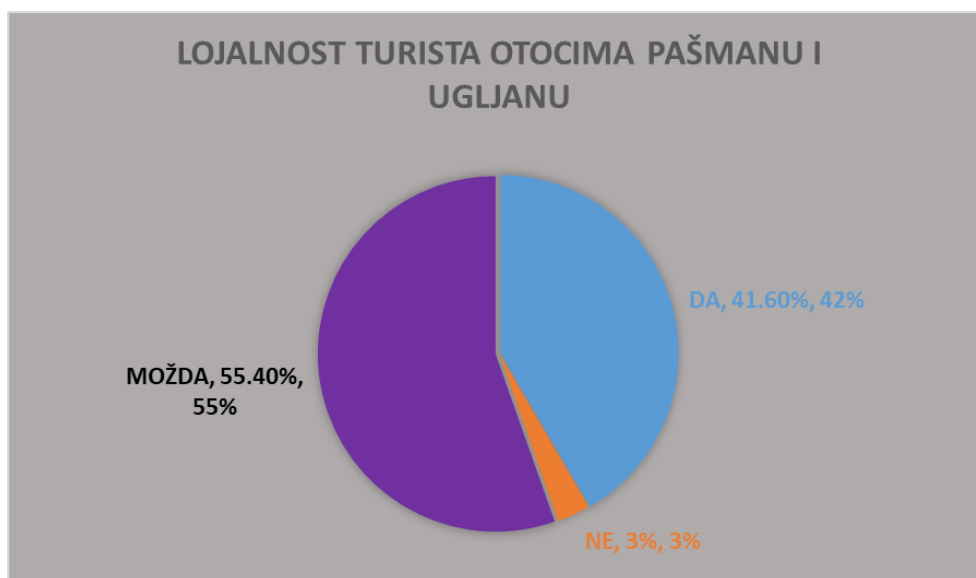
Uređenost plaža je ocijenjena brojem 6, prometna povezanost otoka također je ocijenjena brojem 6.

Bogatstvo zabavnih manifestacija najveći broj ispitanika ocijenio je brojem 6, a najmanji broj ispitanika brojem 1.

Pristupačnost domaćeg stanovništva najviše je ocijenjena brojem 6, najmanji broj ispitanika pristupačnost je ocijenio brojem 3, a nitko od ispitanika nije izrazio nezadovoljstvo brojem 1.

Na pitanje u završnom dijelu anketnog upitnika planirate li ponoviti svoj dolazak na otok Pašman i otok Ugljan, 55.4 % ispitanika je odgovorilo "možda". Sa sigurnošću svoj dolazak planiraju ponoviti 41.6 % ispitanika dok najmanji postotak ispitanika 3 % neće ponoviti svoj dolazak.

Graf 7. Analiza lojalnosti turista otocima Pašmanu i Ugljanu

Izvor: izrada autora rada

Istraživanjem otoka kao turističke destinacije dobiveni su zanimljivi rezultati. Otoci Pašman i Ugljan među turistima prihvaćeni su, poznati i ocijenjeni s istom ocjenom.

Velika većina ponuđenih segmenata u upitniku ocijenjenji su brojem 6. Najviše korišteni smještajni objekti otoka Pašmana i otoka Ugljana su apartmani i korišteni su isti broj noćenja.

Na prvu pomisao turista oba otoka daju asocijaciju mira, opuštenost i sigurnost. Međutim to nije dovoljno da bi ispitanici odgovorili postotkom 100% ponovno posjetiti otoke i postati lojalni turisti otočke destinacije. Otoci kao turističke destinacije jesu razvijene i atraktivne za turiste, međutim da bi doživljaj bio potpun potrebno je turiste uključiti u kreiranje turističke ponude. Pisanjem ovoga rada može se također zaključiti da turisti vole svoje vrijeme provoditi na otocima međutim nisu dovoljno upoznati s svim turističkim resursima koje nude otoci.

8. ZAKLJUČAK

Otok Pašman i otok Ugljan zahvaljujući svojim bogatim kulturnim i povijesnim baštini mogu se procijeniti kao atraktivne turističke destinacije. Njihove atraktivnosti otvorena su vrata za daljnji napredak i uz čovjekov potencijal za daljnji razvoj. Osim povijesne kulture otoka, otocima se organiziraju sportske i gastronomske manifestacije koje privlače posjetitelje sa svih strana. Rastuća inozemna potražnja među stranim državljanima može se ubrojiti u pozitivan smjer napredovanja i kvalitativno planirane strategije otoka. Sportski, pustolovni i robinzonski turizam zaslužni su za sve duži boravak gostiju na otocima Pašmanu i Ugljanu. Zbog prostorne značajke otoka i blizine kopna koja pozitivno utječe na posjećenost otoka i daje otocima prednost kod odabira destinacije putovanja.

Otoke karakterizira izoliranost smirenim životom i nepostojanost gustog prometa, ukoliko postoji potreba za zdravstvenim i drugim institucijama za vrlo kratko vrijeme može se doći do obale. Na otočkim prostorima nužno je osigurati diferenciju dajući prednost ambijentalnim vrijednostima, razvijati selektivni turizam koji su po svojoj prirodi održivi. Prepoznatljivost u svijetu potrebno je promovirati kroz najbolje događaje i ukoliko je potrebno dodatno obogatiti znanje edukacijama i usavršavanjem jer turizam je grana koja uvijek raste i traži novitete za potpun doživljaj. Danas turisti sunce i more percipiraju drugačije nego turisti prije dvadeset godina. Kako se razvija svijet i tehnologija tako se razvija i čovjek, koji traži doživljaj na putovanju, uzbudljivu turističku ponudu i njegovo sudjelovanje u stvaranju te ponude.

Blizina nacionalnih parkova Krke i Kornata za ljubitelje prirode doprinosi prepoznatljivosti otoka. Ukoliko turisti koji žele maksimalno biti aktivni za vrijeme boravka na otocima, blizina parkova prirode Telašćice, Vranskog jezera i Paklenice omogućuje im jednodnevni izlet gdje mogu biciklirati i veslati kajakom. Blizina puno malih otoka kojima su okruženi otoci Pašman i Ugljan također doprinose zanimljivosti destinacije, svakom posjetom otocima može se otkrivati svaki dio Zadarskog arhipelaga.

Najznačajniji je otočić kojime se ponosi cijela Hrvatska, a blizina Pašmana za otok znači mnogo, otok Galešnjak. Otočić je u obliku srca i predstavlja simbol i mjesto za zaljubljenike. Galešnjak je poznat po mnogim romantičnim izletima, mnogi parovi upravo otok Galešnjak biraju za prošnju. Otoci Pašman i Ugljan ne smatraju se konkurencijom već naprotiv, zajednička suradnja njihov je cilj. Suradnja sajmenim otočnim proizvodima otočne hrane u Tkonu gdje hranu iz ekološkog uzgoja nude stanovnici i otoka Ugljana. Biciklističke staze koje su zajedničkim snagama otočana ušle u projekt „Zadar Bike Magic,, i zajedno realiziranje

biciklističke rute „EuroVelo“ dokazuje otočne međusobne prijateljske odnose spremne na društvenu i poslovnu suradnju.

Internetskim istraživanjem putem anketnog upitnika prikupljeni su zanimljivi rezultati. Otoci Pašman i Ugljan prihvaćeni su, upoznati i ocijenjeni s istim ocjenama, u velikoj većini segmenata ocijenjeni su slično ili isto, svaki s većim ili manjim postocima kao što je prethodno u primarnim podacima obrazloženo. U ponudi smještajnih kapaciteta gosti na oba otoka borave u smještajima iste vrste, borave isti broj dana. Mir, opuštenost i sigurnost asocijacija turista je kad pomisle na oba otoka. Međutim to nije dovoljno da bi ispitanici odgovorili velikom većinom da će se 100% vratiti na prethodnu destinaciju i postati lojalan turist otočke destinacije. Otoci kao turističke destinacije jesu razvijene i atraktivne za turista, međutim da bi doživljaj bio potpun, potrebno je turista uključiti u kreiranje turističke ponude. Istraživanjem se može također zaključiti da turisti vole svoje vrijeme provoditi na otocima međutim nisu dovoljno upoznati svim resursima koje nude otoci.

9. IZVOR LITERATURE

1. Bartoluci, M. et. al (2007). Turizam i sport – razvojni aspekti. Zagreb. Školska knjiga
2. Bartoluci, M. i Čavlek, N. (1998). Turizam i sport. Zagreb. Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagrebački velesajam.
3. Bilen, M. (2006). Turizam i prostor: Turistički resursi. Karlovac. Veleučilište u Karlovcu
4. Bilen, M. (2011). Turizam i okoliš. Zagreb. Mikrorad d.o.o.
5. Birin i sur., (2007). Hrvatski Jadran. Zagreb. Masmedia
6. Bobić, K. (2017). Pašman putovanje koje traje. Zadar. Ogranak Matice hrvatske
7. Čavlek, N. i sur., (2011). Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav. Zagreb. Školska knjiga
8. Čavlek, N. i sur., (2011). Turizam: Ekonomske osnove i organizacijski sustav. Zagreb. Školska knjiga.
9. Geić, S. (2011). Menadžment selektivnih oblika turizma: Sportsko-rekreativni i pustolovni vidovi selektivnog turizma. Split.
10. Glas koncila: Crkva male Gospe u Pašmanu. <https://www.glas-koncila.hr/crkva-male-gospe-u-pasamanu-slike-celestina-medovica/> (15.08.2022.)
11. Glas koncila: Kako je sv. Duje pridobio franjevce. https://www.glas-koncila.hr/wp-content/uploads/2018/07/00427477_w.jpg (12.08.2022.)
12. Glas koncila: Župna crkva s. Luke u Ždrelcu. <https://www.glas-koncila.hr/na-temeljima-crkve-iz-13-stoljeca-zupna-crkva-sv-luke-u-zdrelcu/> (01.08.2022.)
13. Hrvatska katolička mreža. <https://hkm.hr/vijesti/domovina/cokovac-jedini-aktivni-samostan-benediktinaca-u-hrvatskoj/> (26.07.2022.)
14. Informativni portal općine Preko i zadarski otoci. <https://www.nasiskolji.hr/2021/02/01/nogometni-fanovi-odlucili-igraliste-u-sutomiscici-jedno-od-najljepsih-na-svijetu/> (27.08.2022.)
15. Koncul, N. (2009). Ekonomika i turizam. Zagreb. Mikrorad d.o.o.

-
16. Magaš, D. i Faričić, J. (2000). Geografske osnove razvitka otoka Ugljana. Zadar. Filozofski fakultet u Zadru. Odsjek za geografiju.
 17. Magaš, i sur. (2018). Menadžment turističke organizacije i destinacije. Rijeka. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu.
 18. Morski. hr: Sjećanje na priješke lavandijere. <https://morski.hr/2021/09/12/detalj-otrgnut-zaboravu-sjecanje-na-prijeske-lavandijere/> (27.08.2022.)
 19. Nasiskolji. hr. <https://www.nasiskolji.hr/2021/02/01/nogometni-fanovi-odlucili-igraliste-u-sutomiscici-jedno-od-najljepsih-na-svijetu/> (27.08.2022.)
 20. Olive Island Marina Croatia. <https://oliveisland-marina.eu/> (02.09.2022.)
 21. Općina Pašman. <http://opcinapasman.hr/wp-content/uploads/2014/12/PPUO-Pasman-tekst.pdf> (12.07.2022.)
 22. Općina Pašman: Položaj i klima. <http://opcinapasman.hr/otok-pasman/polozej-i-klima> (25.07.2022.)
 23. Petrić, L. (2003). Osnove turizma: Turistička ponuda-pojami sadržaj. Split. Ekonomski fakultet u Splitu.
 24. Pirjevec, B. (2008). Turizam-jučer, danas, ...: Turistička potražnja. Karlovac. Veleučilište u Karlovcu.
 25. Planinarenje. hr. <https://planinarenje.hr/staze/pasman-dobropoljana-veliki-bokolj?odrediste=pasman-vrh-veliki-bokolj> (01.09.2022.)
 26. Punkufer. hr. <https://punkufer.dnevnik.hr/clanak/ugljan-zeleni-otok-za-potpuni-mir-i-aktivni-odmor---562936.html> (01.09.2022.)
 27. Robinzonski smještaj. eu: Kuća Vaković. <https://www.robinzonski-smjestaj.eu/smjestaj/robinzonska-kucica-vakovic> (27.08.2022.)
 28. Smolčić, J. i sur. (2016). Strategija razvoja Turizma općine Pašman. Rijeka. Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija. <http://opcinapasman.hr/wp-content/uploads/2016/04/Pa--man-strategija-razvoja-turizma-Opcine-Pa--man.pdf> (02.08.2022.)

-
29. Strategija razvoja turizma općine Pašman. <http://opcinapasman.hr/dokument/strategija-razvoja-opcine-pasman-2015-2020/> (20.07.2022.)
 30. Turistička zajednica općine Preko. <https://www.preko.hr/> (23.07.2022.)
 31. Turistička zajednica Preko: Kulturne znamenitosti: Tvrđava Sv. Mihovila. (<https://www.preko.hr/stranica/kulturne-znamenitosti/12> (04.08.2022.))
 32. Turistička zajednica Zadarske Županije. <https://www.zadar.hr/hr> (15.07.2022.)
 33. TZ Preko: Kulturne znamenitosti: Stara i Nova Crkva od Ružarije. (<https://www.preko.hr/stranica/kulturne-znamenitosti/12> (04.08.2022.))
 34. TZO Tkon: Crkva gospe od sedam žalosti. <https://www.tzo-tkon.hr/vodi%C4%8D/kulturne-znamenitosti/crkva-gospa-od-sedam-%C5%Bealosti> (07.08.2022.)
 35. TZO Tkon: Crkvica sv. Antuna pustinjaka. <https://www.tzo-tkon.hr/vodi%C4%8D/kulturne-znamenitosti/crkvica-sv-antuna-pustinjaka> (07.08.2022.)
 36. Valčić, M. (2018). Turizam i kultura. Zagreb. Naklada Jurčić.
 37. Zadarska nadbiskupija: Dobropoljana. https://zupe.zadarskanadbiskupija.hr/?page_id=1988 (02.08.2022.)
 38. Zakon o Turističkoj pristojbi (NN 52/ 2019). <https://narodne-novine.nn.hr/eli/sluzbeni/2019/52/992> (15.07.2022.)
 39. Županijska lučka uprava Zadar. https://www.cpa-zadar.hr/images/Dokumenti/Lucke_pristojbe/ODLUKA_O_IZMJENI_ODLUKE_O_VISINI_LU%C4%8CKIH_PRISTOJBI_I_LU%C4%8CKIH_NAKNADA.pdf (27.08.2022.)

10. PRILOZI**Popis grafova**

Graf 1. Grafički prikaz usporedbe dolazaka gostiju na otok	48
Graf 2. Grafički prikaz usporedbe broja noćenja na otocima.....	49
Graf 3. Analiza dobne skupine ispitanika	54
Graf 4. Prikaz stupnja obrazovanja ispitanik	54
Graf 5. Poznavanje sportskih manifestacija „Škraping i „Trail“ otoka Pašman i Ugljana.....	56
Graf 6. Poznavanje povijesne znamenitosti otoka Pašman i otoka Ugljana	56
Graf 7. Analiza lojalnosti turista otocima Pašmanu i Ugljanu	59

Popis slika

Slika 1. Geografski smještaj otoka Pašmana i otoka Ugljana.....	13
Slika 2. Plaža Jasenice.....	16
Slika 3. Benediktinski samostan sv. Kuzme i Damjana	18
Slika 4. Samostan sv. Duje	19
Slika 5. Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije	19
Slika 6. Crkva Gospa od Sedam Žalosti	21
Slika 7. Pogled sa vrha brda Kalvarije	21
Slika 8. Tvrđava Svetog Mihovila na brdu Sv.Mihovi	25
Slika 9. Samostan Svetog Jeronima	26
Slika 10. Spomenik“Naša mati“	27
Slika 11. Crkva Gospe Snježne	28
Slika 12. Klupa izlazećeg sunca u uvali Mosti	29
Slika 13. Dvorac Beršić – Krešimira Čosić	30
Slika 14. Start utrke Škraping u mjestu Tko	32
Slika 15. Biciklističke staze otoka Pašmana	33

Slika 16. Kuća Vesela namijenjena za robinzonski turizam na otoku Pašmanu.....	34
Slika 17. Sajam otočkih proizvoda u Tkon	36
Slika 18. Izložbeno prodajno mjesto OPG Matuli	36
Slika 19. Nogometni teren Sveti Mihovil u Sutomiščici.....	38
Slika 20. Marina u Preku	39
Slika 21. Kuća Vaković u uvali Svitla	41
Slika 22. Most Ždrelac.....	52

Popis tablica

Tablica 1. Plaže otoka Pašmana	16
Tablica 2. Plaže otoka Ugljana	23
Tablica 3. „Svako mjesto svoju klupu ima“	28
Tablica 4. Broj dolazaka u objekte u domaćinstvu	42
Tablica 5. Broj dolazaka turista u kamp	43
Tablica 6. Broj dolazaka turista u plovni objekt	43
Tablica 7. Broj dolazaka u nekomercijalni smještaj	44
Tablica 8. Broj dolazaka turista na otoku Pašmanu za 2019. godinu	45
Tablica 9. Broj dolazaka turista na otoku Pašmanu za 2020. godinu	45
Tablica 10. Broj dolazaka turista na otoku Pašmanu za 2021. godinu	45
Tablica 11. Broj dolazaka turista na otoku Ugljanu za 2019. godinu	45
Tablica 12. Broj dolazaka turista na otoku Ugljanu za 2020. godinu	46
Tablica 13. Broj dolazaka turista na otoku Ugljanu za 2021. Godinu	46
Tablica 14. Broj noćenja turista na otoku Pašmanu za 2019. godinu	46
Tablica 15. Broj noćenja turista na otoku Pašmanu za 2020. godinu	47
Tablica 16. Broj noćenja turista na otoku Pašmanu za 2021. godinu	47
Tablica 17. Broj noćenja turista na otoku Ugljanu za 2019. godinu	47
Tablica 18. Broj noćenja turista na otoku Ugljanu za 2020. godinu	47
Tablica 19. Broj noćenja turista na otoku Ugljanu za 2021. godinu	48